

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СХІДНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Робота допущена до захисту
Зав. кафедри
Зінукова Наталія Вікторівна
Д. пед. н., професор

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

**«СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
УСНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ»**

Здобувача Супрун Аліни Ельдарівни
ОПП «Переклад (англійська)»
Спеціальність 035 Філологія
Керівник кваліфікаційної роботи
Завізіон Катерина Геннадіївна,
к. пед.наук, доц.

Дніпро
2024

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СХІДНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри Зінуківа Н.В.

д. пед. наук, професор

« 04 » вересня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
 здобувачу денної форми навчання
 освітнього ступеня «магістр» ОПІ «Переклад (англійська)» спеціальності
 035 Філологія
 Супрун Аліні Ельдарівні

Тема кваліфікаційної роботи _____ «Сучасні педагогічні технології фахової підготовки усних перекладачів»

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Завізіон К. Г.

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи		Підписи
		за планом	фактично	
1	Закріплення керівника кваліфікаційної роботи	04.09.2023	04.09.2023	
2	Вибір та обговорення теми кваліфікаційної роботи	04.09. 2023	04.09. 2023	
3	Остаточне затвердження теми кваліфікаційної роботи	24.10. 2023	24.10. 2023	
4	Одержання завдання на кваліфікаційну роботу у наукового керівника	04.09. 2023	04.09. 2023	
5	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	18.09. 2023	18.09. 2023	
6	Виконання першого розділу	25.10. 2023	25.10. 2023	
7	Виконання другого розділу	30.11. 2023	30.11. 2023	
8	Виконання третього розділу	15.12. 2023	15.12. 2023	
9	Оформлення висновків і рекомендацій	30.12. 2023	30.12. 2023	
10	Оформлення роботи, одержання відзиву	08.01.2024	08.01.2024	
11	Попередній захист кваліфікаційної роботи	20.12.2023	20.12.2023	
12	Захист кваліфікаційної роботи	14-16.01. 2024	14-16.01.2024	

Дата видачі завдання «04» вересня 2023 р.

Здобувач Супрун Аліна Ельдарівна

Керівник кваліфікаційної роботи Завізіон Катерина Генадіївна

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р. Зав. кафедри

Н. В. Зінуківа

ВІДГУК КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу магістра за темою _____ «Сучасні педагогічні технології фахової підготовки усних перекладачів» _____

здобувача _____ 2 _____ курсу

ОПП «Переклад (англійська)» _____ Завізіон К. Г. _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Оцінка окремих складових кваліфікаційної роботи:

1. **Оформлення роботи**(не більше 10 балів)- _____ 10 _____
(відповідність оформлення кваліфікаційної роботи встановленим університетом вимогам: кількість сторінок; оформлення титульного листа, рисунків, таблиць, діаграм, посилань, списку літератури тощо)

2. **Своєчасність подання окремих елементів роботи керівнику** (кожний своєчасно поданий елемент дає по 5 балів, не більше 20 балів) - _____ 15 _____

3. **Теоретичний та аналітичний аспекти роботи** (не більше 25 балів) з них:

- **Структура та логічність побудови роботи** - _____ 5 _____
(відповідність змісту назви теми, наявність та зміст Вступу; виділення 3-4 глав, в кожній із яких – по 2-3 параграфи, наявність та зміст Висновків, логіка побудови роботи в цілому та в межах окремих розділів)

- **Фактичний матеріал** - _____ 5 _____
(наявність фактичного матеріалу, в тому числі зібраного здобувачем за допомогою лінгвістичного аналізу)

- **Використання лінгвістичних методів аналізу** - _____ 5 _____

- **Використання літератури** - _____ 5 _____
(масштаби представлення в роботі сучасних досліджень даної проблематики, критичність аналізу публікацій та підходів, представлених в літературі та інших інформаційних джерелах)

- **Повнота та деталізація**(ступінь повноти та деталізації при розкритті основних аспектів теми роботи) _____ 5 _____

4. Практична реалізація результатів дослідження (не більше 20 балів) - _____ 20 _____
(наявність та ступінь обґрунтованості рекомендацій та пропозицій, викладених в роботі та відбиваючих власний погляд студента)

5. Оцінка попереднього захисту (не більше 25 балів) _____ ?? _____

Додаткові думки та загальний висновок керівника робота відповідає встановленим вимогам, дослідження є обґрунтованим та актувальним. Може бути допущена до захисту. _____

Загальна оцінка (не більше 100 балів) _____ 93 _____

Дата оформлення відгуку _____

КЕРІВНИК

кваліфікаційної роботи

Завізіон Катерина Геннадіївна,

к. пед.наук, доц. _____

_____ (підпис)

(П.І.Б. керівника,
вчений ступінь,
наукове звання)

АНОТАЦІЯ

Супрун А. Е. «Сучасні педагогічні технології фахової підготовки усних перекладачів»

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню ефективності впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів. Актуальність даної теми пояснюється насамперед тим, що нині існує необхідність більш повного вивчення проблеми підбору правильних педагогічних засобів навчання в процесі підготовки висококваліфікованих фахівців.

У роботі розглядаються сучасні педагогічні технології, вивчається питання розвитку комунікативних навичок студентів-перекладачів, а також дається визначення поняття «комунікативна компетентність», наводиться детальне вивчення даної теми. Також приводиться аналіз комплексу вправ для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів, виконується експериментальна перевірка ефективності впровадження цих вправ в навчальний процес студентів. За результатами досліджень надана відсоткова статистика.

Робота складається із вступу, трьох розділів (теоретичного, аналітичного і практичного), висновків, списку використаних джерел. У роботі використано 74 джерела.

Ключові слова: педагогічні технології, комунікативна компетентність, фахова підготовка, майбутні перекладачі, навчально-методичний комплекс, навчальний процес, заклади вищої освіти, сучасні тенденції, робоча програма університету, студенти, структурні елементи, перекладацьків вправи, культурна компетентність, тренування усної комунікації.

SUMMARY

Suprun A.E. “Modern pedagogical technologies of professional interpreters’ training”

This thesis is devoted to the study of the effectiveness of a set of exercises’ implementation and pedagogical technologies in the process of professional training of future interpreters. The relevance of this topic is primarily due to the fact that now there is a need for a more complete study of the problem of selecting the right pedagogical means of learning in the process of training highly qualified specialists.

The paper considers the theoretical means of modern pedagogical technologies, considers the issue of the communicative skills’ development of translation students, as well as defines the concept of “communicative competence”, provides a detailed studies on this topic. The analysis of a set of exercises for future translators’ formation communicative competence is also given, an experimental verification of the effectiveness implementation of these exercises in students’ educational process is performed. According to the research results, percentage statistics are provided.

The paper consists of an introduction, three chapters (theoretical, analytical and practical), conclusion and a list of sources used. The paper includes 74 sources.

Key words: pedagogical technologies, communicative competence, professional training, future translators, educational and methodological complex, educational process, institutions of higher education, modern trends, work program of the university, students, structural elements, translator exercises, cultural competence, oral communication training.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ1.МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОБОРУ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

- 1.1. Поняття педагогічних технологій та сучасні тенденції у вищій освіті і перекладознавстві.....14
- 1.2. Роль педагогічних технологій у фаховій підготовці перекладачів.....23
- 1.3. Сучасні педагогічні технології у ЗВО України та світу.....32

РОЗДІЛ2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

- 2.1. Оцінка впливу сучасних педагогічних технологій на розвиток комунікативних навичок студентів-перекладачів.....49
- 2.2. Складові навчально-методичного комплексу фахової підготовки у ЗВО.....55
- 2.3. Комплексвправ для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.....63

РОЗДІЛ3. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯКОМПЛЕКСУ ВПРАВ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

- 3.1. Організація та проведення експериментальної перевірки ефективності впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій підготовки майбутніх перекладачів.....76
- 3.2. Методичні рекомендації щодо впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки.....83

ВИСНОВКИ.....88

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

СПИСОК АБРЕВІАТУР

ЗВО – Заклад вищої освіти

МОН – Міністерство освіти і науки

ПЗВО – Приватний заклад вищої освіти

НМКД – Навчально-методичний комплекс дисципліни

OCR – optical character recognition

ВСТУП

Актуальність. В наш нелегкий час 2023 року, де розвинені інноваційні технології дуже складно знайти гарних спеціалістів в галузі перекладознавства, тому всі ЗВО України роблять все можливе для того, щоб їхні студенти були в попиті на світовому ринку праці. Викладачі намагаються підібрати правильні педагогічні засоби щоб студентам було одночасно й корисно та цікаво бути присутніми на занятті.

Процес підготовки майбутніх перекладачів є дуже важливим першоджерелом для становлення перекладацької особистості як такої. Університети в сучасному світі мають спеціальні програми для навчання, які підібрані таким чином, щоб здобувачі мали змогу навчатися із легкістю, використовуючи й перекладацькі програми штучного інтелекту. Але варто пам'ятати, що ніяка програма не замінить гарного живого перекладача. Тому сучасним викладачам, не дивлячись навіть на війну, важливо правильно готувати студентів за допомогою коректно підібраних педагогічних технологій.

Об'єктом дослідження є процес фахової підготовки майбутніх перекладачів у вищих навчальних закладах.

Предметом дослідження є сучасні педагогічні технології, що використовуються для підготовки студентів.

Процес модернізації навчання англійської мови, який ми можемо спостерігати зараз, відбувається дуже швидко на всіх його рівнях. Він спрямований насамперед на заміну традиційної системи формування знань, умінь та навичок компетентнісним підходом, тобто розвитком комплексу компетенцій у процесі діяльності з освоєння іноземної мови та іншомовної культури як такої.

Людина, так би мовити, співіснує із сучасними засобами інформації. Незважаючи на сучасні технології, світ потребує перекладача-посередника, який виконує дуже важливу роль між комунікацією країн. За таких тенденцій значення перекладу значно зростає та дуже ціниться. Переклад – це не

лише засіб комунікації, але й як сприяння економічним, суспільно-політичним, науковим, культурно-естетичним та іншим відносинам між народами різних країн всього світу.

Глобалізація різних щаблів (міжнародних відносин, фінансів, бізнесу, інновації у автоматизованій сфері) суттєво впливає на світову комунікацію. Тим паче, сучасна ситуація в Україні стимулює активізацію міжнародної співпраці та пошук широкої підтримки від закордонних партнерів, а також встановлення нових партнерських зв'язків. Тому зараз перекладачі відіграють надзвичайно важливу роль. Окрім перекладу на офіційних зустрічах і самітах на найвищому рівні, перекладачі почали займатися різними видами діяльності (в тому числі і волонтерством закордоном для своєї країни), де необхідний високий рівень володіння іноземною мовою. Тому дійсно є важливим той кейс, який стосується саме навчання фахового перекладу. Усна та письмова форми перекладацької діяльності мають певні особливості та вимагають від перекладача відповідних умінь та навичок, фахових здібностей. Звідси перед викладачами ЗВО з'являється стимул робити навчання цікавим та унікальним, щоб кожен майбутній перекладач зміг уособлювати в собі дві ці функції.

Метою цієї дипломної роботи є глибокий аналіз та оцінка сучасних педагогічних технологій, які використовуються в процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів викладачами ЗВО. Крім того, я вважаю необхідним дізнатися більше про ефективність цих технологій, виявити переваги та недоліки їхнього використання, а також у нашій роботі будуть висвітлені рекомендації для правильного застосування цих технологій у навчальний процес.

В останні роки з'явилися нові навички та різновиди компетентностей, які використовують в навчанні ЗВО. Майбутні перекладачі стають втіленням проєкту з розширеними функціями, спрямованими на передачу ментальної ідентичності націй шляхом перекладу. У системі вищої освіти в Україні все ще акцентується увага на підготовці перекладачів для виконання письмового перекладу (*translation*) і не надається достатньо уваги усному перекладу

(*interpreting*), що не відповідає потребам сучасної роботи перекладача.

В основі цього експерименту ми будемо визначати та оцінювати можливості застосування сучасних педагогічних технологій в навчанні майбутніх перекладачів, а також ми розробимо рекомендації для оптимального їхнього впровадження в навчальний процес. Результати цього дослідження сприятимуть підвищенню якості фахової підготовки студентів-перекладачів і відповідатимуть на виклики, що стоять перед сучасним перекладацьким світом зростаючої міжнародної комунікації та глобалізації.

Перед нами постають такі **завдання дослідження**:

1. Визначити сутність педагогічних технологій, визначити їхні основні характеристики та принципи дії.
2. З'ясувати сучасні тенденції у вищій освіті і перекладознавстві.
3. Оцінити ефективність використання цих технологій у процесі навчання та підготовки перекладачів. Дослідити, як вони впливають на засвоєння мовних навичок та професійний розвиток студентів.
4. Оглянути сучасні педагогічні технології у ЗВО України та світу, порівнюючи робочі програми різних університетів.
5. Детальніше вивчити навчально-методичний комплекс підготовки майбутніх перекладачів англійської мови.
6. Надати складові навчально-методичного комплексу фахової підготовки у ЗВО.
7. Розробити комплекс вправ для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.
8. Експериментально перевірити ефективність впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій, які ми запропонуємо в дослідженні.
9. Дати рекомендації щодо впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки.

Професійна підготовка перекладачів має дійсно велике значення,

оскільки викладачі забезпечують студентів необхідним матеріалом та своїми ж знаннями з власного досвіду, навичками, компетентностями для успішної реалізації завдань.

Зараз як ніколи викладачі звертають увагу на гарну підготовку студентів, адже тільки толерантний та освічений перекладач може мати інше світосприйняття (рівноправне), завдяки якому спілкування з представниками інших культур сприймається як необхідна умова для збагачення власного існування у сучасному світі, де здійснюється поступове зближення людей різних національностей. Завдяки опануванню іншомовним мовленням студент стає мобільним, готовим до вільного пересування в межах та спілкування із іноземними співрозмовниками.

У 2023 році навчання перекладачів повинно ґрунтуватися на вивченні рідної мови та культури, зокрема з урахуванням міжкультурної комунікації. Саме це допоможе зрозуміти роль і значення рідної української культури в контексті світової цивілізації.

Наукова новизна даної роботи полягає в системному аналізі та порівнянні різних педагогічних технологій, визначенні їхньої ролі в підготовці усних перекладачів та розробці рекомендацій щодо оптимального використання цих технологій.

Концепція дослідження передбачає глибокий аналіз та оцінку сучасних педагогічних технологій, застосовуваних у фаховій підготовці студентів-перекладачів. Основна ідея полягає у вивченні та розумінні, як ці технології можуть сприяти підвищенню якості навчання та підготовки перекладачів, забезпечуючи їхню конкурентоспроможність у сучасному нестабільному світі.

Теоретичне та практичне значення. Результати нашого дослідження можуть бути корисні для викладачів ЗВО, які займаються фаховою підготовкою перекладачів. Вони допоможуть вдосконалити навчальні програми та методику навчання, щоб готувати професійно конкурентоспроможних перекладачів, з достатньо високим рівнем володіння іншомовною та міжкультурною

компетенцією щоб витримувати професійне суперництво з іншими спеціалістами в межах сучасної України.

Отримані результати можуть бути представлені та обговорені на спеціалізованих наукових конференціях та семінарах у галузі лінгвістики та перекладознавства. Дані результати також можуть бути використані в практиці вищих навчальних закладів для вдосконалення процесу навчання та підготовки перекладачів.

Для проведення дослідження були використані наукові статті, підручницькі, навчальні програми, електронні ресурси та результати опитувань.

У ході дослідження використовувалися такі **методи**:

1. Аналіз літературних джерел та наукових робіт для отримання теоретичного фундаменту.
2. Опитування студентів та викладачів фахових перекладацьких програм для збору первинних даних.
3. Системний аналіз навчальних програм та навчальних матеріалів для оцінки змісту навчання.
4. Порівняльний аналіз практичного використання сучасних педагогічних технологій у різних ЗВО.

Апробація. Результати дослідження були представлені та обговорені на науковій конференції у галузі лінгвістики та освіти.

Структура і обсяг роботи Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки.

РОЗДІЛ

Методичні основи добору педагогічних технологій фахової підготовки майбутніх перекладачів

1.1. Поняття педагогічних технологій та сучасні тенденції у вищій освіті і перекладознавстві

В сучасному суспільстві можна спостерігати за передовим розвитком освітніх процесів та величезним досвідом педагогічних інновацій. Результати психолого-педагогічних досліджень авторських шкіл і деяких вчителів-новаторів постійно вимагають узагальнення і систематизації. Одним із дієвих засобів розв'язання цієї проблеми є технологічний підхід, в якому поняття «технологія» застосується саме до сфери освіти, до певних педагогічних процесів.

Як сказала видатна вчена С.Капіца: «Освіта – це індустрія, яка спрямована в майбутнє» [18, с.233].

Саме слово «технологія» походить від грецької «*techne*» і «*logos*», що значать мистецтво або майстерність та навчання. А поняття «педагогічна технологія» в буквальному перекладі означає вчення про педагогічне мистецтво, майстерність.

Отже, педагогічна (освітня) технологія – це певна система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, яка належить освітній індустрії, з часом ваджена в просторі і приводить до належних підсумків.

Змістовне визначення кінцевого результату і точне досягнення його завжди вважається орієнтиром у будь-якій технології. Перед застосуванням поняття «технологія» щодо процесів у всіх сферах є їх реформованість, визначення подальших властивостей передбаченого наперед кейсу, його

структури, цілеспрямоване створення та здійснення умов, а також дійсне працювання цих процесів[64].

Прогрес, який ми бачимо зараз у нашій країні дав поштовх для технологізації матеріального виробництва та інтенсивно проник у культурнусферу, гуманітарненавчання. Усі технології можна поділити на 2види, а саме: промислові та соціальні.

До промислових належать технології переробки природної сировини, тобто нафти, деревини, руди і т. д. Також можна від неї отриматинапівфабрикати: метали, деталі, вузли та будь-які вироби. Їх треба ретельно виконувати в певній чіткій послідовностіпередбаченими чіткимиетапами. При заміні одного процесу іншим або зміна їх послідовності часто призводить до зниження отриманих результатів або взагалі унеможливорює досягнення позитивного результату.

Інша група технологій – соціальна. Головним складником цієї групи технологій першим і кінцевим результатом є саме керуюча людина, а основнакритерія заміни – одна чи кілька її властивостей. Соціальні технології мають більшу гнучкість ніж промислові.

Проте пам'ятаючи про неухильний процес дотримання послідовності навіть найперспективніше дійство у соціальній сфері не може гарантувати високої ефективності. Тому що людина – надто складний системний індивідум, на якого може впливати дуже багато зовнішніх та внутрішніх чинників різногопоходження і спрямованості, тому наперед передбачити якийсь ефект конкретного впливу саме на неї неможливо.

Специфічним є сам процес вибудовування соціальних технологій, бо при ньому требапристосуватись до будь-яких умов.Вони здатні підкреслити та скоригувати недоліки чинників і методик технологічного процесу. Треба враховувати також їх факт складності організації та здійснення. На цьому базису ґрунтується твердження про технології вищого рівня спрямованості.

Між цима різними групами технологій можливо виділити навіть спільні риси в завершальному результаті їх використання, тобто певний продукт із заданими властивостями[48].

Розвиток будь-якої цивілізації не може пройти повз прогресу у сфері цих технологій. З кожним кроком розвитку науки зростали і вимоги до соціальних технологій, адже всі ми знаємо, що це важливий складник нормалізації взаємодії людини і природних явищ, та і загалом всіх людей на нашій планеті.

Вникаючи в ці складні процеси німецький філософ Е. Кант (1724-1804), виокремив культуру простих речей і вольовничу дисципліну, при цьому він зазначав, що вміння розвивати культуру всередині себе здатне завадити розвитку деградації, якщо вольовнича культура не стане їй протиположною. Тут він мав на увазі інструментальну і гуманітарну культуру, адже саме вони слугують основою технологічному і моральному потенціалів суспільства.

З історії нам відомі випадки еволюційних криз, які здебільшого виникали тоді, коли гуманітарний інтелект недостатньо стримував інструментальний. Тобто соціум живе гарно доти, доки цей руйнівний потенціал виробничих (включаючи військових) технологій зрівнюється із якістю культурно-психологічної ментальності пригнічення. Якщо ж енергетика прогресуючих технологій суттєво перевершить можливості нормативного врегулювання процесів, суспільство опиняється в кризовій площині. Надалі, коли зростає напруження між екологічними і соціальними чинниками, конфлікт переростає в технологічний, організаційний, інформаційний, нормативний параметр кризи, виходячи на новий рівень розвитку[13].

Прогресуючі зміни в науці і техніці, інформатизація сучасного людства вимагає технологічного підходу у всіх сферах життя, і неважливо хочемо ми змінюватись самі чи ні.

Розглянемо детальніше особливості педагогічних технологій. З визнанням поняття педагогічних технологій, які базуються на освіті, технологій навчання та виховання, нам зрозуміло, що одним із найважливіших їх чинників є навчально-виховний процес. За всю історію не припинялися спроби з'ясування його сутності та закономірних особливостей[59].

Дослідники мають різні визначення щодо поняття «педагогічних технологій». Наприклад, Б. Ліхачов вважає, що педагогічна технологія – це сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і поєднання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу.

За І.Волковим, педагогічна технологія – це опис процесу досягнення планованих результатів навчання.

Педагог-дослідник П. Москаленко вважає цей феномен послідовним (системно представленим) рядом вказівок, діяльностей і операцій моделювання та реалізації навчання.

М.Кларін запропонував таке визначення педагогічної технології: «Педагогічна технологія є системною сукупністю і порядком функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей»[29, с. 37].

Спільним в усіх цих визначеннях є саме орієнтація педагогічної технології на зростання ефективності навчального процесу, тим самим гарантуючи досягнення запланованих результатів студентів у процесі навчальної діяльності.

Загальноприйнято вважати, що технологія є конструюючим засобом навчального процесу згідно певної схематизації. Вона відображає закономірності, притаманні й традиційній організації навчального процесу: злагодженості навчання, меті та оцінюванні наслідкових кейсів.

Педагогічна технологія існує як наука, яка досліджує найдоцільніші методи навчання, вона може одночасно бути і системним регулятором принципів і способів, регуляторів у навчанні [51].

Розробка та деталізація інструментальних аспектів педагогічного процесу слугують головним чинником в педагогічній технології. Якщо в процесі навчання педагоги вдаються до нових якихось методів або ж створюють нові технології, то це, як правило, є наслідком поганих результатів навчання й виховання учнів чи студентів, а також неефективністю педагогічної діяльності як професійного експерименту викладача. Суттєвою особливістю педагогічної технології є те, що якщо виникають складнощі то вона представляє жорсткі алгоритмічні наступи, систему логічно вмотивованих дій та їх послідовність як крок за кроком.

Згодом у педагогів виникла необхідність в розробці технологічних конструкцій одночасно з ідеєю управління педагогічним процесом. Завдяки системного підходу все перейшло в реальну дійсність та дало змогу порівняти різноманітні педагогічні технології, які у своїй сукупності гарантують великий результат[41].

Завжди ідея розробити нову технологію не може бути спонтанною, як правило, це результат нових потреб суспільства: наукові відкриття або результати наукових досліджень. Наприклад, перед тим як в сучасній освіті з'явилося дистанційне навчання, розвивалась активно кібернетика та інформатика, створювались електронно-обчислювальні техніки. Звідси, вчення одного видатного психолога Л. Виготського про зону найближчого розвитку дає чітко розуміти, що виникненню й розвитку проблемного навчання передувало дослідження закономірностей розвитку мислення.

Процес становлення нової педагогічної технології охоплює такі етапи:

- 1) виникнення суспільної потреби;
- 2) фундаментальні дослідження в галузі психології;
- 3) прикладні психолого;

- 4) дослідження освітніх аспектів;
- 5) розроблення нових технологій;
- 6) відображення новостворених технологій у навчально-програмній та навчально-методичній документації[52].

Педагогічні технології діляться за 9-ма важливими класифікаціями, які педагоги використовують часто в своїх корисливих цілях:

1. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу: педагогіка співробітництва, гуманно особистісна технологія Ш. Амонашвілі, система Є. Ільїна: викладання літератури як предмету, що формує людину та технологія віта генної освіти.

2. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів: ігрові технології, проблемне навчання і технологія навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу[34].

3. Педагогічні технології на основі ефективності управління і організації навчального процесу: технологія С.Лисенкової: перспективно-випереджальне навчання з використанням опорних схем при коментованому управлінні, технологія рівневої диференціації на основі обов'язкових результатів, культуровиховуюча технологія диференційованого навчання за інтересами дітей, технологія індивідуалізації навчання, технологія програмованого навчання, колективний спосіб навчання, групові та комп'ютерні (нові інформаційні) технології навчання.

4. Педагогічні технології на основі дидактичного удосконалення і реконструювання матеріалу: «Екологія і діалектика», «Діалог культур», збільшення дидактичних одиниць.

5. Частково предметні педагогічні технології: технологія раннього та інтенсивного навчання грамоти, технологія удосконалення загально-навчальних умінь в початковій школі та навчання математиці на основі розв'язання задач.

6. Серед альтернативних технологій можна виділити: вальдорфська педагогіка та технологія вільної праці.

7. Природовідповідні технології включають: природо-відповідне виховання грамотності та технологію саморозвитку[13].

8. Технологія розвивального навчання: система розвивального навчання Л. Занкова; технологія розвивального навчання Д. Ельконіна – В. Давидова; системи розвивального навчання зі спрямованістю на розвиток творчих якостей особистості; особистісно орієнтоване розвивальне навчання; технологія саморозвивального навчання.

9. Педагогічна технологія авторських шкіл: школа адаптованої педагогіки, технологія авторської школи самовизначення, школа – парк, агрошкола та школа Завтрашнього Дня[5].

Основною метою процесу навчання перекладу у ЗВО 2023 року є формування у здобувачів системивзаємопов'язанихкомпетеностей, якідозволятьїм ефективно брати участь у діяльності щодо високоякісного забезпечення професійно-орієнтованої міжкультурної та міжмовної комунікації, тобто перекладацької компетентності.

Для того щоб після закінчення університету майбутні філологи-перекладачі довели, що вони справдв спеціалісти в своїй галузі, треба навчити їх професійної перекладацької компетентності. Тобто вони повинні вміти: оперувати видами та типами перекладу;використовувати лексичні, граматичні, стилістичні трансформації з метою забезпечення адекватності перекладу; інтерпретувати таіставляти мовні та літературні явища; використовувати різні методи іметодики лінгвістичного аналізу текстів; створювати, редагувати іперекладати тексти професійного змісту державною та іноземною мовами; порівнювати мовні та літературні факти, явища, оригінали творів (мови яких вивчаються) [46].

Після закінчення навчання в закладі вищої освіти філологи-перекладачі повинні перекладати тексти з високою якістю, дотримуючись високих стандартів перекладацької діяльності та використовуючи по мінімуму штучний інтелект.Професійна реалізаціяфілологів-

перекладачів уможлиблюється завдяки наявності інтегрованого комплексу професійних знань і сформованості вмінь орієнтуватися та оперативно діяти, адекватно використовувати перекладацький інструментарій відповідно до умов праці та виду перекладу.

Здобувачів вищої освіти в процесі навчання ознайомлюють із технологіями штучного інтелекту в сфері машинного та автоматизованого перекладу. Так, вони навчаються застосовувати машинний переклад з однієї мови на іншу за допомогою комп'ютерних програм (*Google Translate*, *Microsoft Translator*, *DeepL*, *PROMPT*, *SYSTRAN* та інших), а також CAT-систем або програм автоматизованого перекладу, які допомагають філологу-перекладачу виконати переклад (*Trados*, *SmartCAT*, *MemoQ*, *Wordfast*, *OmegaT*, *DéjàVu*, *Transit NXT Professional* та інших)[7].

Насправді дуже важливою є тонка межа самостійного та комп'ютизованого перекладу. Іноді студенти так захоплюються Інтернет-перекладачами, що потім в процесі перекладу самостійно не можуть перекласти і елементарних речень. Треба вчитися з умом синтезувати всі професійні комбінації, тому що іноді штучні перекладачі стають дійсно в нагоді.

Вдале поєднання теоретичної підготовки з практичною та отримання навичок застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій перекладу формують у майбутніх філологів-перекладачів компетентності, які дозволять здійснювати професійний переклад будь-якого рівня.

Модернізація професійної підготовки майбутніх філологів-перекладачів в системі вищої освіти України потребує вирішення наступних завдань:

- 1) Покращення теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти. Філологи-перекладачі повинні мати глибокі теоретичні знання з мовознавства, перекладознавства та інших суміжних дисциплін. Вони повинні

знати про різні види перекладу, перекладацькі стратегії та техніки, а також про перекладацькі проблеми і труднощі.

2) Розширення практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Філологи-перекладачі повинні мати здатність перекладати різні види текстів: наукових, технічних, юридичних, економічних, публіцистичних, художніх тощо, мати навички усного перекладу.

3) Формування навичок здобувачів вищої освіти щодо застосування інформаційно-комп'ютерних технологій. Сучасні філологи-перекладачі повинні вміти користуватися спеціальними перекладацькими програмами, працювати з електронними ресурсами, такими як перекладацькі словники, енциклопедії та бази даних [26].

4) Розвиток творчих навичок здобувачів вищої освіти. Філолог-перекладач повинен бути творчою особистістю, здатною знаходити нестандартні рішення перекладацьких проблем, вміти узагальнювати, робити висновки, виражати думки авторів автентичних текстів у чіткій і зрозумілій формі.

5) Удосконалення навичок здобувачів вищої освіти щодо роботи в команді. Філолог-перекладач часто працює в команді з іншими перекладачами, редакторами, рецензентами тощо. Він повинен вміти спілкуватися з ними, координувати свої дії та приймати спільні рішення. Вирішенню поставлених раніше наших завдань сприятиме врахування сучасних тенденцій в організації та реалізації професійної підготовки майбутніх перекладачів, навчання в межах якої спрямовано на практичну підготовку за рахунок тісної співпраці закладів вищої освіти з:

- 1) постачальниками та замовниками перекладацьких послуг;
- 2) професійними перекладацькими агенціями;
- 3) ЗВО країн, мова яких вивчається в межах освітньої програми України;
- 4) розробниками засобів автоматизації перекладів [10].

Створення умов для якісної професійної підготовки здобувачів у системі вищої освіти потребує збільшення кількості навчальних годин практики перекладу, запровадження або розширення в освітніх програмах курсів перекладознавства, комп'ютерної грамотності, міжкультурної комунікації, запрошення викладати дисципліни перекладачів-практиків, організації стажування здобувачів вищої освіти в перекладацьких компаніях.

Перекладацька професія постійно розвивається, складність перекладацької діяльності збільшується, вимоги до перекладачів та перекладу зростають, тому система професійної підготовки майбутніх перекладачів потребує модернізації, а самі студенти і після закінчення закладу вищої освіти повинні продовжувати професійно розвиватися, навчатися протягом життя і підвищувати свою кваліфікацію[66].

Традиційна система професійної підготовки майбутніх перекладачів в системі вищої освіти України у 2023 році має свій ряд недоліків, водночас, накопичено значний позитивний потенціал, який забезпечує високий рівень фундаментальної підготовки. Необхідним є поєднання традиційних та новітніх підходів, форм і методів навчання, які дозволять сформувати творчу особистість філолога-перекладача нового типу, який адекватно реагує на вимоги часу.

Україна поступово інтегрується у європейський та світовий освітній простір, що вимагає перегляду системи та змісту професійної підготовки майбутніх фахових перекладачів. Важливо враховувати досвід інших країн при складанні освітніх програм і впроваджувати актуальні форми, методи і методики формування професійної перекладацької компетентності майбутніх філологів-перекладачів[15].

Повномасштабне впровадження викликало низку нових викликів і проблем професійної підготовки в студентів у системі вищої освіти України. Пошук

шляхів їх подолання потребує подальших наукових досліджень різних науковців.

Загалом, усвідомлення викладачем ЗВО особливостей педагогічних технологій забезпечує ефективне використання в навчально-виховному процесі сучасних технологій навчання і виховання[25].

1.2. Роль педагогічних технологій у фаховій підготовці перекладачів

У сучасній системі освіти України необхідно щоб були критерії, відповідні сучасному рівню розвитку суспільних відносин. Система освіти України 2023 року потребує постійного вдосконалення. Питання досконалої професійної підготовки кваліфікованих робітників у галузі перекладознавства охоплює широкий спектр і є актуальним на сьогоднішній день.

Для того щоб у вузівських аудиторіях сформувався фахівець своєї справи викладачі приміняють певні методики навчання, в результаті яких в кінцевому підсумку буде визначено рівень його кваліфікації. Як всім нам відомо, звичайна традиційна освіта передбачає комунікацію між студентами та викладачами, наявність постійного контролю за навчанням здобувачів, перевірку засвоєння вивченого матеріалу різними шляхами.

Тобто, активність студентів та гарні співрозмови залежать саме від правильного підходу викладачів. Вони можуть обрати такі з них:

- 1) постановки та чітке з'ясування мети навчання;
- 2) правильне мотивування студента;
- 3) виклад основного матеріалу так, щоб студенти захоплювались ним та хотіли ще більше дізнатись якусь інформацію;
- 4) робити методичне опрацювання навчального матеріалу;
- 5) контролювати знання студентів у формі різної перевірки (тести, опитування і т. д.) [32].

Як вважає одна відома британська дослідниця проблем перекладу та особливостей перекладацької діяльності К.Гердінг-Салас, викладачів постійно

треба перевіряти наявність педагогічних технологій, чи вміло вони ними користуються, чи захоплюються ними здобувачі. Якщо під час перевірки виявиться недостатній рівень обізнаності у даній сфері, то викладача треба направляти на підвищення своїх знань.

Серед основних вимог для визначення компетентності викладача виділяють такі: ґрунтовне знання мови-оригіналу та мови-перекладу, теорії перекладу, практики застосування перекладацьких трансформацій, і обов'язкове загальне знання методології викладання у ЗВО[66].

Стосовно компетентностей при викладанні професійно значущих дисциплін, які повинні дотримуватися всі педагоги можна говорити багато, але головні техніки, якими повинні володіти викладачі є:

- 1) розуміння змісту перекладу і механізмів перекладацьких дій;
- 2) виклад нових методичних та технологічних матеріалів із зацікавленістю;
- 3) здатність знайти інформацію, яку можна чітко та зрозуміло передавати та проводити наукові дослідження;
- 4) здатність синтезувати та екстраполювати ідеї на практиці;
- 5) здатність створювати та підтримувати атмосферу співробітництва та взаємодопомоги із студентами;
- 6) точність, критичність та самокритичність, аналітичне мислення;
- 7) чіткі критерії оцінювання здобувачів[66].

Викладач повинен бути компетентним у своїй справі і обізнаним у сутності навчальної дисципліни. Перша означає компетентність у методології викладання та дидактиці, наявність умінь і навичок розробляти та впроваджувати професійні уроки, здатність чітко спілкуватися та вміти мотивувати студентів. Друга – володіння навчальним матеріалом дисципліни, яку викладає спеціаліст.

Цікавим є те, що на сьогоднішній день у всіх ЗВО особлива увага в організації професійної підготовки майбутніх перекладачів в приділяється саме

вибору педагогічних методів та технологій викладачами. Цей процес займає дуже багато часу та вимагає від викладача високої компетентності та розуміння своєї справи на всі сто відсотків.

Спостерігаючи за навчальною діяльністю студентів вчені прийшли висновку, що здобувачі навчаються краще, якщо вони є активним учасниками навчального процесу. Для того щоб заохотити майдутніх перекладачів вчителі використовують методи симуляції та імітації. Тким чином у студентів активується навчально-пізнавальна діяльність, бо моделювання реальних ситуацій професійної діяльності— це гарна практика для студентів[49].

Гарною практикою для здобувачів є робота у команді, обмеження терміну виконання завдання, комунікація з представниками іншої культури. Рольової та ділової ігри дадуть приклад реальних ситуацій, які можуть раптово виникнути у повсякденному житті. Наприклад, рольова гра, у якій студенти виконують ролі перекладачів і клієнтів. Метод «мозкового штурму» або брейнстормінгу формує масово ідеї щодо вирішення різних спонтанних проблем, наприклад, пошук виходу з конфліктної ситуації, що склалася між британцем та українцем. Студенти вчаться аналізувати окрему ситуацію, розглядаючи реальні приклади з перекладацької практики. І останнім є метод круглого столу, диспуту та дискусії, куди входять такі складові: слухання, обговорення та аналіз доповідей один одного.

За певними даними, метод рольових та ділових ігор є досить популярним в нашій країні, адже він займає аж 71% серед інших. Ігри – це в даному випадку не просто розваги чи відволікання від навчання, вони передбачають можливість самореалізації, самонавчання та самовосконалення здобувачів. Вони є досить корисними, допомагають студентам застосувати нові концепції та вміння. Але, не дивлячись на позитивні результати від застосування даної технології, вона рекомендується для відтворень професійних ситуацій та має певні обмеження. Наприклад, бувають такі

випадки коли студенти мають погане сприйняття усної мови на слух та просто нервують передуроками усного перекладу. А вважають гру або розвивальну усну вправу штучною, яку використовують тільки в розважальних цілях. Такі нюанси враховуються під час організації рольової гри в аудиторіях ЗВО[71].

Завдяки цьому методу майбутні усні перекладачі легко та ефективно долають мовні бар'єри, знайомляться з особливостями інших культур, вивчають традиції та звичаї народів, мови яких вивчають.

Заслуговує на увагу ефективний метод досвіду, що полягає в активному залученні студентів до навчальної діяльності. Британські науковці Р.Кіз та Дж.Вульф довели на практиці ефективність навчання саме досвідом. Він складається із знань, умінь та навичок, а також самовираженості та впевненості у собі. Таку ціль можна досягти тільки при створенні реалістичних ситуацій для дослідження нових концепцій, умінь і навичок, типів поведінки і т. д. Актуальним також цей метод є під час проведення практики у ЗВО, де студенти професійно вивчають аспекти письмового та усного перекладу. Ця теорія виплила з того, що юні студенти в реальних умовах набираються досвіду та вивчають особливості перекладацької діяльності як і повинно бути на практиці[73].

Проаналізуємо також технологію візуалізації при навчанні перекладу, яка може бути корисною тоді, коли важко пояснити словами матеріал, коли використовуються ілюстрації динамічних та складних подій. Зараз це є досить актуальним, оскільки в університетах ввели дистанційне навчання (звісно, не для всіх студентів, але по факту).

Існує 3 групитакиметодів за засобами відтворення: комунікація, статичні та динамічні медіа. До статистичних медіа належать: друковані матеріали, слайди і таблиці, до динамічних: відеофільми, аудіозаписи, телекомунікації (супутникові, мікрохвильові, кабельні та фібероптичні мережі і відеоконференції). Викладачі із досвідом при

дистанційному навчанні сто відсотків використовували на практиці хоча б один з таких методів.

Зазвичай метод візуалізації використовується під час навчальної діяльності для формування лінгвістичної компетенції, а також для гарної міжкультурної комунікації. Можна його використовувати і під час проведення семінарів для того, щоб навчити студентів аналізувати інформацію та колективно вирішувати професійні завдання[72].

В іноземних ЗВО, таких як університети Астон, Бірмінгем, Лідс та Суонсі в Британії педагоги користуються інтерактивними методами професійної підготовки перекладачів: ток-шоу, дебати, телешоу. Дебати популярні в багатьох університетах різних країн, навіть в Україні. Ці методи методи предсавляють собою активну взаємодію між викладачами і студентами та між групами студентів. За допомогою вказаних методів у студентів автоматично формується комунікативна компетенція, розвивається соціокультурна та міжкультурна компетенції.

В чому ж полягає концепція інтерактивних технологій при навчанні? По-перше, їх успішність залежить від правильного та обґрунтованого вибору теми обговорення. Під час ток-шоу обирається один або два ведучих, аудиторія ділиться на дві команди, які повинні відображати відповідно позитивне і негативне ставлення до проблеми. Шляхом зіткнення двох позицій виробляється правильний висновок та знаходиться оптимальне рішення.

Візьмемо телешоу, де треба підбирати саме такі теми, де відображаються споріднені аспекти знань. Кожний такий аспект презентується окремим студентом, а аудиторія бере участь в обговоренні проблеми. Крім того, з груписпостерігачів-викладачів обирають «експертів», які науково та обґрунтовано зможуть пояснити всі нюанси винесених на обговорення проблем[68].

Складання семантичних графів та побудова інтелект-мап є графічними методами, що спрямовуються на вивчення лексики до теми.

Семантичні графи дозволяють опрацьовувати нові слова шляхом утворення синонімічних рядів, словотворчих парадигм. Це допомагає закріпити знання зі способів словотворення, сформувані вміння й навички перекладу незнайомих слів, опираючись на їхню будову (виділення афіксів, коренів, флексій та на основі цього визначення смислу слова). Що стосується побудови інтелект-мап, то цей метод допомагає вивчати нову лексику за допомогою утворення асоціативних зв'язків між словами. Студенту пропонується підібрати до визначених слів інші, що підходять за змістом або входять до одного лексичного контенту.

Для того щоб сформувати у студентів комунікативну компетенцію перекладача вчителі застосовують метод інтерв'ю. В процесі інтерв'ю учні самостійно формують вміння та навички правильної будови речення, коректно підбирають синоніми для гарного висловлювання, створюють добре сконструйовані запитання та логічно дають відповіді. Також, учні вчаться креативно висловлювати свою думку, долають лінгвістичний та мовний бар'єри[72].

Цікавим є й метод чергування видів мовленнєвої діяльності, коли говоріння чергується з письмом або аудіюванням тощо. Можна навести яскравий приклад: аудіювання текстів, але при цьому формулювання письмових відповідей на усні запитання, або усний коментар певних професійних аспектів та понять.

Уміння й навички аналітичного читання розвиваються за допомогою методу читання «зигзагом». Суть такого методу полягає в пропонуванні студентам досереджуватись довго на тексті та не вчитуватись у нього, а переводити свій погляд зигзагами по тексті, вихоплюючи з нього тільки важливу інформацію. Тобто, бажано знаходити ключові слова та запам'ятовувати їх у правильній послідовності. Така навчальна діяльність дозволяє суттєво збільшити швидкість отримання інформації, виділення

головних аспектів та ідей матеріалу, впорядкування процесів аналізу та синтезу[68].

За допомогою методів «акваріум» та «карусель» в учнів формуються вміння і навички уникнення конфліктів не тільки при міжособистісному спілкуванні, але й при життєвих складних ситуаціях. Студенти швидко потім реагують та рефлексують на зовнішні подразники. Тобто, так вони готуються до виконання завдань і уможливають фактвтручання інших у цей процес, де вони можуть вносити власні корективи чи отримувати консультації. Також технологія «карусель» пропонує тренування студентів шляхом постановки запитань і отримання відповідей студентами, які утворюють два кола (внутрішнє і зовнішнє). Під час виконання завдання кола обертаються за годинниковою стрілкою або навпаки, і таким чином комунікативні партнери студентів щоразу змінюються, чергуються й теми обговорення, типи запитань, варіанти відповідей і т. п.[71].

Презентація наукових відкриттів допомагає розвивати творчій підхід до вирішення навчальних і професійних завдань, формує відчуття значущості та результативності власного наукового дослідження, надає вагомості його результатам, формує актуальність науково-дослідницької діяльності.

Коли студенти поринають у віртуальне середовище, то поєднується аудиторне навчання з самостійним на основі залучення електронних ресурсів (віртуальних засобів). Викладачі завдяки цьому методу на уроках можуть користуватися електронними ігровими симуляторами та тренажерами[74].

Отже, незважаючи на дотримання у ЗВО традиційних методів підготовки майбутніх перекладачів, все більшої популярності набувають саме нові й неординарні, на наш погляд, методи організації проведення занять, тому що світ розвивається, науковий прогрес все більше впливає на нове покоління, якому вже не дуже цікаве застаріле та буденне викладання матеріалу.

Сьогодні в Україні ведеться інтенсивний пошук нових форм і методів навчання майбутніх перекладачів, метою якого є, перш за все, бажання викладачів домогтися стійкого інтересу студентів до досліджуваного предмета і полегшити засвоєння навчального матеріалу. На основі нових інформаційних і педагогічних технологій, методів навчання та позитивних моментах зарубіжного досвіду тепер і в Україні стало можливим змінити роль викладача. Вони стають не тільки носіями знань, але й керівниками, ініціаторами самостійної творчої роботи студентів, виступають провідниками в потоці різноманітної інформації. Завданням сучасних методик навчання перекладу є відхід від індивідуальності і формування колективізму, командності в майбутніх перекладачів, оскільки вміння працювати в команді є одним із важливих характеристик професіонала на ринку праці [73].

Унаслідок глобалізації переклад зазнає значних змін. Сучасна ситуація на ринку перекладацьких послуг має певні особливості, які змінюють професійні вимоги до перекладача. Перекладач відіграє важливу роль у розвитку сучасного світу, оскільки межі між країнами та континентами зникають, але мовні бар'єри залишаються. Проте необхідно пам'ятати про важливість збереження національних культурних особливостей. Виникнення нових тенденцій у сфері перекладу вносить певні корективи у діяльність перекладача та відповідно у його професійну підготовку.

Професійна підготовка перекладачів має велике значення, оскільки вона забезпечує їм необхідні знання, навички та компетентності для успішної реалізації своїх завдань. Основним аспектом підготовки висококваліфікованих перекладачів є забезпечення їх комплексом знань, вмінь та навичок професійної компетентності фахівця та ознайомлення зі специфікою перекладацької діяльності у різних галузях.

У процесі підготовки перекладача варто звернути увагу на те, що до його компетентностей слід додати певні «*soft skills*», які дозволятимуть йому

працювати в команді над перекладом як проєктом, навички володіння новітніми перекладацькими технологіями, вміння локалізувати переклад. У зв'язку з новими викликами перекладач має бути професійно підготованим за новими підходами, такими як: ринково орієнтований, компетентнісний та технологічний. Обов'язковою умовою для ефективної професійної підготовки перекладача є розуміння процесів, які відбуваються на сучасному ринку послуг цієї галузі[4].

Навчання перекладачів повинно ґрунтуватися на вивченні рідної мови та культури, зокрема з урахуванням міжкультурної комунікації. Саме це допоможе зрозуміти роль і значення рідної культури в контексті світової цивілізації. Наразі дослідники дуже зацікавлені майбутньому вивченні цього питання та мають цікавість у аналізі нових технологічних розробок та їхнього впливу на підготовку перекладача та його діяльність у 2023 році [1].

1.3. Сучасні педагогічні технології у ЗВО України та світу

У добу стрімкого розвитку інформаційних технологій все гостріше постає питання про інтелектуальні можливості та ресурси сучасної людини. Серед найбільш цікавих явищ, які потребують детального вивчення є перекладознавство. Для перекладачів необхідні компетенції, пов'язані з використанням інформаційних технологій в своїй професійній діяльності. А для того щоб студенти ставали професіоналами своєї справи, викладачі у ЗВО роблять все можливе завдяки чітким робочих програм.

Викладачі акцентують увагу саме на деяких спектрах, а саме: на гарному поєднанні дистанційного навчання із викладенням матеріалу(адже всі ми знаємо, що сьогодні у багатьох країнах таке навчання практикують активно, в тому числі і в Україні); на інтерактивних технологіях(сюди можна віднести різні ресурси для створення гарної віртуальної реальності щоб студенти комфортніше навчались); на сучасних критеріях оцінювання(тобто вчителі зараз цінують та поважають власну думку студента, який сам пише відповіді або есе без допоміжних електронних засобів)[42].

Звертається увага й на різні онлайн додатки, тому що набагато ефективніше дійти результату із допоміжними засобами: відеоматеріалами, яскравими презентаціями, онлайн вправами у вигляді ігор і т. д. При цьому вищесказаному педагоги враховують індивідуальність кожного учня, їхні потреби та можливості при навчанні, адже кожна дитина – це індивідум із своїми думками, поглядами, переконаннями та внутрішніми переживаннями.

Треба зазначити, що освітньо-професійна програма – це система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач ЗВО.

Освітньо-професійна програма «Переклад (англійська мова)» розроблена відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом МОН України від 20.06.2019 року №869[36].

Для того щоб поглибитись в детальному вивченні сучасних педагогічних технологій необхідно розібрати робочі програми у ЗВО України та взагалі світу. Тож почнемо саме із українських освітньо-професійних програм підготовки майбутніх перекладачів.

Візьмемо за приклад програму ПЗВО «Київського Міжнародного Університету». Тут освітньо-професійна програма «Переклад (англійська мова)» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» розроблена проектною групою Навчально-наукового інституту лінгвістики та психології Київського міжнародного університету у складі: Т. Андрієнко, доктор філологічних наук, професор кафедри германських мов і перекладу Київського міжнародного університету О. Кіншак, завідувач кафедри германських мов та перекладу, кандидат філологічних наук, доцент І. Тіменко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських мов та перекладу.

Що ж саме містить програма, яку склали майстри своєї справи зараз визначемо. Офіційна назва освітньої програми: Освітньо-професійна програма «Переклад (англійська мова)», тип диплому та обсяг освітньої програми: диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів, термін навчання 3 роки 10 місяців. Варто зауважити, що цей університет має Акредитацію спеціальності 6.020303 «Філологія» галузі знань 0203 «Гуманітарні науки» 2017 року, відповідно до рішення Акредитаційної комісії від 13.12.2017 р.; протокол №127 (наказ МОН України від 26.12.2017 р. № 1676)[38]. Цикл/рівень: НРК України - 6 рівень, FQ-ЕНЕА- другий цикл, EQF-LLL - 6 рівень. Для того щоб у нього поступити необхідно мати повну загальну середню освіту. Мови, якими викладається матеріал: англійська та українська.

Щодо мети освітньої програми, то вона полягає у забезпеченні загальнонаукової та професійно-практичної підготовки студентів, яка дасть їм можливість самостійно виконувати професійні функції відповідно до переліку первинних посад фаху перекладача/викладача іноземних мов, забезпечить затребуваність і конкурентноспроможність на ринку праці, можливості самореалізації у професійній діяльності та у подальшій освіті та самоосвіті.

Освітньо-професійна програма «Переклад (англійська мова)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 035 «Філологія» відповідає стратегії Київського міжнародного університету, яка визначається забезпеченням якісно нового змісту освіти, впровадженням освітніх програм, що інтегрують світовий досвід, підготовкою фахівців із перекладу і викладання іноземних мов, які зможуть стати конкурентноспроможними не лише на вітчизняному, а і на міжнародному ринку праці, використанням новітніх форм та методів навчання[36].

Цілями освітньої програми є формування у здобувачів теоретичних та практичних компетентностей лінгвістичної, перекладознавчої, соціолінгвістичної, прагматичної та педагогічної) та навичок (комунікація; письмо; переклад; редагування; пошук, аналіз і презентація мовознавчої

інформації тощо), необхідних для забезпечення ефективного міжкультурного професійного спілкування; здійснення усного та письмового перекладів, редагування текстів перекладу; розвиток прагнення до науково-дослідної діяльності.

Програма базується на достовірних наукових результатах із урахуванням актуального стану перекладознавства та методики викладання іноземних мов, орієнтує на актуальні спеціалізації, в межах яких можлива подальша професійна та наукова кар'єра: вищезазначене полягає у формуванні навичок і вмінь опанування англійської мови як засобу спілкування фахівців на всіх рівнях підвищеного володіння нею у побутовій, загальноосвітній, та професійних сферах; у набутті таких мовленнєвих знань та вмінь, якими повинен володіти бакалавр у результаті вивчення дисциплін.

Оскільки пріоритетами університетів визначені освіта і творчість, професіоналізм і культура, патріотизм і толерантність, освітня підготовка фахівців за фахом «Переклад (англійська мова)» відповідає цим пріоритетам: вона сприяє розвитку індивідуальності, формуванню особистості, вихованню суспільно активних громадян, здатних до свідомого життєвого вибору, а також забезпеченню потреб суспільства й держави у висококваліфікованих фахівцях, які своїми знаннями, навичками, уміннями та моральними якостями могли б збагатити інтелектуальний, творчий, культурний потенціал українського народу[36].

Програма ґрунтується на загальнонаукових засадах, сучасному досвіді теорії та практики філології та перекладу, орієнтує на актуальні спеціалізації, в межах яких можлива професійна діяльність.

Об'єктами вивчення та професійної діяльності бакалавра філології є мови (в теоретичному / практичному, синхронному / діяхронному, діалектологічному, стилістичному, соціокультурному та інших аспектах); література й усна народна творчість; жанровостильові різновиди текстів;

переклад; міжособистісна, міжкультурна та масова комунікація в усній і письмовій формі.

Цілі навчання за цією програмою можна виділити такі: підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, а саме в діяльності, пов'язаній з аналізом, творенням (зокрема перекладом) і оцінюванням письмових та усних текстів різних жанрів і стилів, організацією успішної комунікації різними мовами[36].

Теоретичний зміст предметної галузі теорія і практика філологічної науки, які відповідають предметним спеціалізаціям; поєднання теорії і практики перекладацької діяльності на основі міждисциплінарного підходу відповідно до специфіки майбутньої професійної діяльності.

Методи, методики та технології, які виділяються в програмі: загальнонаукові та спеціальні філологічні методи аналізу лінгвістичних одиниць, методи і методики дослідження, які застосовують у філології та перекладознавстві та відповідають предметним спеціалізаціям, інформаційно-комунікаційні технології поєднання методів, методик, технологій і засобів, які застосовують у філології та перекладознавстві, і відповідають предметним спеціалізаціям.

Після закінчення навчання бакалавр-філолог може працювати в науковій, літературновидавничій та освітній галузях; на викладацьких посадах у закладах загальної середньої освіти, ЗВО 1-2 рівнів акредитації (за наявності в освітній програмі циклу психолого-педагогічних та методичних дисциплін і проходження відповідних практик); у друкованих та електронних засобах масової інформації, PR-технологіях; у різноманітних фондах, спілках, фундаціях гуманітарного спрямування, музеях, мистецьких і культурних центрах тощо.

Можливе подальше продовження освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, а також підвищення кваліфікації та отримання додаткової післядипломної освіти.

В цьому навчальному закладі оцінюються все: усні та письмові екзамени, заліки, усні презентації, тези, індивідуальні науково-дослідницькі завдання, поточний контроль, підсумкова атестація у формі комплексного кваліфікаційного іспиту[36].

До програмних компетентностей, які приміняють викладачі на практиці можна віднести інтегральну, яка полягає у здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

До загальних компетентностей можна віднести такі:

1) Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні[36].

2) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3) Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

4) Здатність бути критичним і самокритичним.

5) Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

6) Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

- 7) Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- 8) Здатність працювати в команді та автономно.
- 9) Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- 10) Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- 11) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- 12) Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- 13) Здатність проведення досліджень на належному рівні[23].

Отже можна зробити постанову, що перекладознавство, письмовий та усний переклад лежать в основі забезпечення та кореляції міждержавних відносин, зокрема міжнародного економічного співробітництва, правової взаємодії держав, глибинної міжкультурної комунікації держав в контексті всеосяжної багатоаспектної глобалізації. Від кваліфікації перекладачів та тлумачів залежить ефективність імплементації міждержавних угод, реалізації програм функціонування регіональних та глобальних організацій[36].

Одним із принципів освітньої діяльності є інтеграція з ринком праці. Здобуття освіти на робочому місці – це важливий формат організації навчання, завдяки якому оволодіння освітньою програмою відбувається шляхом практичної підготовки, участі у виконанні трудових обов'язків і завдань під керівництвом фахівців-практиків, залучених до освітнього процесу.

Досягненню вказаних цілей сприяє якісно розроблена освітньо-професійна програма «Переклад (англійська)» за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Освітньо-професійна програма «Переклад (англійська)» зі спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки, розроблена проектною групою Навчально-наукового інституту лінгвістики та психології ПЗВО «Київський міжнародний університет», спрямована на електронне навчання, проблемно-орієнтоване навчання, проведення практичної підготовки у сфері перекладу, має чітко сформульовані цілі та очікувані результати.

Обґрунтування необхідності її запровадження відповідає потребам і запитам здобувачів вищої освіти, враховує потреби стейкхолдерів.

У документах відображено перспективні пріоритетні напрями реалізації освітньої програми з урахуванням динаміки змін ринку освітніх послуг в галузі гуманітарних наук, потреб абітурієнтів, ринку перекладацьких послуг. В освітній програмі подані компоненти для підготовки до професійної перекладацької діяльності, що розвивають ключові компетентності, інтелектуальні та академічні навички. Навчальний план підготовки бакалаврів освітньо-професійної програми «Переклад (англійська)» повністю відповідає завданням освітньо-професійної програми[36].

Кваліфікаційний профіль випускника програми відповідає потребам ринку праці. Передбачені програмою компетентності відповідають Національній рамці кваліфікацій.

Структура освітньо-професійної програми дає змогу здобувачу освіти досягти передбачених програмою цілей – сформувати систему компетентностей письмового та усного перекладача та здобути відповідний ступінь вищої освіти в межах запланованого часу.

Програма передбачає обґрунтоване поєднання аудиторних годин із самостійною роботою здобувача освіти. Структура програми дозволяє здобувачеві отримати індивідуальний набір знань шляхом продуманої частини вибіркового курсу. Структура навчального плану дозволяє здобувачеві освіти брати участь у міжнародній академічній мобільності.

ПЗВО «Київський міжнародний університет» забезпечує проведення періодичного оцінювання актуальності змісту освітньої програми та діяльності за цією програмою науково-педагогічними працівниками кафедр, інститутів а також проектною групою.

Перелік та обсяг нормативних і вибіркового дисциплін відповідають структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» і покликані сприяти забезпеченню відповідності програмних

результатів навчання запиту Центру кар'єри «Юнікс» як потенційного роботодавця[36].

Неможливо не згадати й один із найкращих сучасних університетів в Україні – Університет ім. Альфреда Нобеля. Місія його освітньої програми за спеціальністю «035 Філологія (Переклад) Англійська» полягає у підготовці висококваліфікованих та відповідальних перекладачів. Вони повинні володіти унікальними лінгвістичними та культурними компетенціями, а також спеціальними навичками перекладу завдяки тим знанням, які надаються в цьому університеті та можуть конкурувати на ринку праці як в Україні, так і за кордоном.

Варто відмітити, що сама структура освітньої програми, цілі, які ставлять перед собою викладачі та досягаючі результати навчання відповідають Європейським стандартам якості вищої освіти та вимогам Болонської декларації.

Університет імені Альфреда Нобеля єдиний і перший в країні хто зробив акредитацію програми «Бакалавр з філології» на міжнародному рівні європейським агентством ZEVA, Ганновер (Німеччина). Воно, в свою чергу, визнало повну програмну відповідність міжнародним стандартам.

Формування загальних і професійних (фахових) компетентностей – це головна мета освітньої програми, яка спрямована на створення ефективної, якісної, сучасної освітньої системи, яка гідно може вистояти конкуренцію.

Узагальненим діяльнісним кейсом бакалавра з філології спеціалізації «Переклад» є формування усної та письмової комунікації та інформативний пошук матеріалу у різних галузях політики, господарства, науки, техніки, економіки, культури шляхом перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів різними мовами[43].

З 2014 року існує програма подвійних дипломів, тобто університет має співробітництво з Вищою школою Менеджменту Охорони Праці в Катовіцах, Польща (*Wyższa Szkoła Zarządzania Ochrona Pracy w Katowicach*).

Структура програми передбачає розв'язання складних спеціалізованих завдань та комплексних проблем у галузях філології та мас-медіа технологій, що має забезпечити усну та письмову іншомовну комунікацію у різних галузях господарства, науки, техніки, економіки, культури або в процесі навчання, шляхом аналізу, творення, оцінювання та перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів іноземними та державною мовами, а також орієнтацію на діяльність в засобах масової інформації.

Професійна освіта зі спеціальності 035 Філологія. Освітньо-професійна програма «Мова та література (англійська). Мас-медіа технології» спрямована на формування ефективної, якісної, сучасної освітньої системи, що покликана забезпечити міжнародну конкурентоспроможність випускників.

Структура програми передбачає оволодіння знаннями для забезпечення іншомовної усної та письмової комунікації, викладання двох іноземних мов та зарубіжної літератури в навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та діяльності в сфері мас-медіа технологій.

Об'єктами вивчення є англійська, друга та третя іноземні мови (в теоретичному практичному, синхронному діяхронному, діалектологічному, стилістичному, соціокультурному та інших аспектах); зарубіжна література, жанрово-стильові різновиди текстів; міжособистісна, міжкультурна та масова комунікація в усній та письмовій формах, мас-медіа технології та медіакомунікації в різних їхніх виявах, видах та сферах використання, продукти мас-медіа технологій та медіакомунікацій.

Методи, методики, технології та інструменти, які використовуються при навчальній діяльності:

1) загальнонаукові спеціальні філологічні та методи дослідження мови та літератури (системний, описовий, філологічний аналіз тексту, лінгвокультурологічний, лінгвістичний, літературознавчий, компаративний аналіз та соціокультурний, соціологічний аналіз тощо);

2) методи й методики збору, обробки та поширення інформації, медіапланування Європейські стандарти викладацької діяльності;

3) традиційні та інноваційні методи навчання, інноваційні освітні комунікаційні технології; та інформаційно-проблемне, проблемно-пошукове, інтерактивне навчання (диспути, дискусії, «круглі столи», тренінги, мозкові штурми, презентації, ділові й рольові ігри);

4) інструментарій глобальних комп'ютерних мереж, традиційні носії інформації, засобимедіакомунікації, мультимедійне обладнання;

5) сучасні інформаційні та online технології(платформа гейміфікації *Quizlet*; online-словники *Lingvo*, Мультитран, електронні бібліотеки, віртуальні музеї і т. д.)[39].

Отже, ми дослідили навчальну програму двох відомих українських університетів із високим рівнем, але візьмемо для порівняння зарубіжні програми інших країн. Для нашого дослідження проаналізуємо відповідні програми Великобританії, які пропонуються такими університетами: Лондонський, Мідлсекський (Лондон), Ірландський національний університет Корк, університет Бат, університет Астон (Бірмінгем).

Розглядаючи такі зарубіжні програми навчання можна зробити постанову, що вони надають студентам можливість розвитку у сфері перекладу, отримання дуже важливого досвіду в області технології перекладу.

Слід також зазначити, що програми навчання перекладачів тут поділяються на обов'язкові (*core*) й додаткові (*optional*) модулі. Студентам потрібно засвоїти всі ці обов'язкові модулі і обрати самостійно на свій смак кілька додаткових (наприклад, у Лондонському університеті – три з семи). Як правило, зміст деяких обов'язкових та додаткових модулів настовхує саме на інформаційно-технологічну складову підготовки перекладачів. Зокрема, метою модуля «Мови й інформаційні технології» (бакалаврська програма з перекладознавства (*Translation Studies*) Ірландський національний університет

Корк) є ознайомлення студентів з використанням інструментів і ресурсів для створення й аналізу тексту.

Студенти відразу вже навчаються використанню корпусів та баз даних і розвивають навички аналізу дискурсу і семантичного кодування тексту з використанням інформаційних технологій. Тобто, в зарубіжних університетах дуже важливо приділяти увагу саме правильному пошуку відповідної інформації. А після успішного завершення цього модуля, студенти зможуть критично оцінити широкий спектр різних видів технологічних ресурсів та інструментів, доступних для створення, обробки та аналізу текстів[12].

Вони зможуть використовувати сучасні онлайн ресурси та інструменти для аналізу тексту в історичному контексті, генерувати знання шляхом використання технологічних ресурсів; відверто аналізувати теоретичні питання щодо трансформації текстів за допомогою нових технологій.

Аналогічний модуль «Мова та автоматизація» в Лондонському університеті проводиться для того, щоб студенти застосовували гарно комп'ютерні системи для презентації, використання, вилучення або перекладу інформації, вираженої рідною мовою.

Студенти вивчають цікаві теми, серед яких можна виділити такі: машинний переклад, управління мовою і вилучення термінології. Оскільки модуль «Мова та автоматизація» переважно вивчається на практиці, то здобувачі вчаться використовувати й оцінювати різні допоміжні інструменти і технології.

Включення у програму підготовки перекладачів модулю «Використання технологій в індустрії письмового і усного перекладу» (*Using technology in the T & I industry*) в університеті Бат допомагає здобувачам сформувати системне розуміння технологічних інструментів, що використовуються у перекладацькій індустрії. Завдяки автономному навчанню вони з легкістю потім зможуть користуватися ресурсами, які зараз застосовують фрілансери і популярні компанії в перекладацькій галузі.

Майбутні фахівці отримують досвід роботи з інструментами комп'ютерного перекладу на практиці. Водночас вони працюють з декількома програмними продуктами, які постійно використовуються перекладачами під час усного і письмового перекладу, та вивчають вимоги до застосування інформаційних технологій у перекладацькій галузі[65].

Крім того, студенти під час навчання мають в голові картинку комерційного використання програмного забезпечення, такого як *Translation Memory*, *Déjà Vu X*, *OCR* тощо, яке забезпечує технологічну підтримку процесу перекладу. Адже тільки на практиці вони можуть познайомитися із особливостями використання цих технологій. При цьому формуються навички застосування пакетів пам'яті перекладів(вони йдуть відразу у різних форматах) та систем розпізнавання любого голосу.

Важливим є той факт, що студенти також вчаться презентувати на ринку перекладацьких послуг себе як гарних спеціалістів в області цих технологій. Вони показують свою успішність при здійсненні професійної діяльності та сприяють створенню позитивної репутації у нових клієнтів та інших роботодавців загалом [8].

Навчання в цих британських університетах відбувається шляхом проведення десяти двохгодинних сесій, кожна з яких складається з 1 лекційної години з використання основних функцій, наявних в програмному забезпеченні, після чого одна година відводиться на відпрацювання практичних навичок.

Мета такого навчання полягає в успішному використанні новачків програмного забезпечення для оцінки верифікації використання програм різних продавців та використовували в подальшій своїй роботі як підтримки у процесі перекладу.

За цими програмами, можна вивчати як розпізнавати голосові сигнали і пакети програмного забезпечення *OCR*. Здобувачі навіть самі можуть цьому навчитися за допомогою доступних інструментів через систему Інтранет

Університету Бат. При цьому студенти можуть використовувати додаткові ресурси: програмні інструкції і відео-уроки, що йдуть вже з програмним забезпеченням[9].

Дуже цікавим є оцінювання студентів. Воно створюється за допомогою програмного забезпечення перекладацького тексту (приблизно 3000 слів) та доповіді про власний досвід роботи (десь 2500 слів).

У Лондонському університеті викладачі обов'язково додають модульні програми для підготовки студентів в галузі науково-технічного та медичного перекладу з технічними засобами перекладу (наприклад, *MSc in Scientific, Technical and Medical Translation with Translation Technology*): мова і переклад, технологія перекладу, практика перекладу (наукового, медичного, технічного) [64].

«Технологія перекладу» — це коли застосовуються теоретичні та концептуальні основи перекладу на практиці, використовуючи цікаві прийоми та інструменти технологій перекладу з перекладацької індустрії. До цих інструментів входять: управління термінологією і системи пам'яті перекладів.

Студенти вже з першого курсу для перекладу використовують такі програми, як *SDL Trados MultiTerm Desktop 2014*, *SDL Trados Studio 2022*™, *memoQ*™ і кілька вибраних хмарних систем [63].

Завдяки модулю «Практика перекладу» студенти забезпечені гарним навчанням методам і прийомам перекладу для реальних мовних пар та кейсів спеціалізації. Цей модуль побудований на таких блоках:

- 1) науковий переклад (сюди входить переклад науково-популярних статей, наукових журнальних статей, наукових доповідей, тез і т. п.);
- 2) медичний переклад (тут є переклад документів щодо охорони здоров'я, медичних звітів, клінічних кейсів, фармацевтичних звітів і т. д.);
- 3) технічний переклад (що стосується перекладу інструкцій з експлуатації, документації продуктів, патентів, технічних специфікацій)[69].

Щоб зробити висновок, ми проаналізували деякі програми підготовки перекладачів в університетах Великобританії, що було дуже цінним для нас. Ми зрозуміли, що інформаційно-технологічна пряма професійної підготовки перекладачів є необхідним етапом запровадження міждисциплінарних модулів, куди входять технології автоматизованого перекладу та спеціалізованого програмного забезпечення, використовуючи які студенти краще зможуть виконувати свої професійні задачі[22].

У більшості університетів Великобританії передбачені модулі з матеріалами сучасного становища та розвитку теорії перекладу, різних шляхів обробки тексту й інструментів автоматизованого перекладу. Сюди входять такі цікаві модулі: «Мови й інформаційні технології», «Мова та автоматизація», «Використання технологій в індустрії письмового і усного перекладу», «Технологія перекладу», «Переклад технічних текстів», «Спеціалізований переклад»[62].

Отже, враховуючи всі сильні та слабкі сторони робочих програм ПЗВО «Київського Міжнародного Університету», університету ім. Альфреда Нобеля та програм Лондонського, Мідлсекського, Ірландського національного університету Корк, університету Бат, університету Астон (Бірмінгем), можна із впевненістю виділити спільні аспекти навчальних програм, серед яких: теоретичні засади перекладу (основи лінгвістики, стилістика, теорія перекладу та інші теоретичні аспекти), практична перекладацька підготовка (розвиваються навички перекладу на семінарах), вивчення культурних аспектів (правильний підтекст та культурні відмінності у перекладі) та використання сучасних комп'ютерних програм.

Щодо відмінностей робочих програм вищевказаних університетів, то до них належать: педагогічні методи навчання, якісь своєрідні особливості програм (може акцентуватися увага на різних аспектах перекладацької діяльності), мови, які вивчаються (фокус робиться на різну граматику, комбінації і т. д.) та практичний досвід, адже можливість стажування може бути

різною. Також, важливо відмітити те, що іноземні програми спрямовані на те, що студенти будуть робити переклади в більшості випадків використовуючі допоміжні програми, що в університетах України не завжди прийнятно. Викладачі в Україні завжди наголошують на тому щоб студенти самі все робили та не користувалися допоміжними засобами, особливо інтренет-перекладачами при виконанні своїх практичних робіт (під час перекладів різних текстів).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ

В сучасному світі переклад тісно пов'язаний із сучасними засобами інформації, а сам перекладач працює посередником під час комунікації людей різних країн. За таких тенденцій значення перекладу значно зростає, він виступає не лише як засіб, але й як сприяння різних спектрів відносинам між народами.

Професія перекладача вважається однією з найважливіших і незамінних у сучасному корпоративному середовищі. Перекладач часто виступає в ролі необхідного інструменту, що допомагає забезпечити максимальну ефективність бізнес-перемовин. Підготовка перекладачів у закладах вищої освіти України на сьогодні демонструє динамічний розвиток.

Збільшення обсягу та розширення вимог до професії перекладача призвели до значних змін на ринку відповідних послуг. Уявлення про перекладацьку діяльність на сьогоднішній день все більше переглядаються та змінюються, а професійна модель перекладача стає складнішою, внаслідок чого виникає необхідність модернізації самого процесу підготовки майбутніх перекладачів.

В даний час спостерігається підвищений інтерес спеціалістів до проблеми вивчення педагогічних технологій в навчальній практиці. Тому варто зазначити, що педагогічна технологія – це певна система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, яка належить науковій освіті, з часом ваджена в просторі і приводить до належних підсумків.

Вивченням цього важливого кейсу займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як І.Волков, М.Кларін, Є. Ільїн, А.Белкін, В.Шаталов, С. Лисенкова, В. Фірсов, І.Закатова, А.Границька, В.Шадриков, А.Рівін, В. Дьяченко, Л.Тарасов, В. Біблер, С.Куганов, П. Ерднієв, М. Зайцев, Р.Хазанкін, С.Френе, М.Монтессорі і т. д.

В даному розділі ми розглянули сучасні тенденції у вищій освіті і перекладознавстві, а саме із використаннями різних технологій штучного інтелекту в сфері машинного(*Google Translate, Microsoft Translator, DeepL, PROMPT, SYSTRAN* та інших) та автоматизованого перекладу (*Trados, SmartCAT, MemoQ, Wordfast, OmegaT, DéjàVu, Transit NXT Professional* та інших).

Нам вдалось з'ясувати, що педагогічні технології відіграють велику роль у фаховій підготовці перекладачів, адже сучасні виклики в світі дають поштовх йти вперед нога в ногу із передовими комп'ютерними технологіями.

Було розглянуто сучасні педагогічні технології у ЗВО України та світу. Ми порівняли між собою робочі програми ПЗВО «Київського Міжнародного Університету», університету ім. Альфреда Нобеля та програми Великобританії, які пропонуються такими університетами: Лондонський, Мідлсекський (Лондон), Ірландський національний університет Корк, університет Бат,

університет Астон (Бірмінгем). Та ми виявили, що вони мають як спільні сторони, так і відмінні.

РОЗДІЛ II

Навчально-методичний комплекс підготовки майбутніх перекладачів англійської мови

2.1. Оцінка впливу сучасних педагогічних технологій на розвиток комунікативних навичок студентів-перекладачів

У ЗВО неможливо створити якісно систему навчання без аналізу та використання потенціалу нових педагогічних технологій навчання, серед яких варто виділити інформаційно-комунікативний механізм ґрунтований на дидактичному потенціалі комп'ютерних засобів. Саме вони дають поштовх для

пізнавальної комунікації кожного студента, надаючи можливість вивчити добре новий матеріал, сприймати достатню кількість країнознавчої, професійної інформації, ознайомитися з великою кількістю оригінальних текстів для формування необхідних навичок й умінь.

Використання педагогічних технологій дає можливість здобувачам застосовувати комп'ютерні кейси як засіб гарного навчання із мультимедійними навчальними програмами. Спілкування дає можливість студентам разом розвиватися, досягати певних успіхів у тестуваннях, моніторингу навчального процесу, під час підготовки до уроків, аудиторної і самостійної роботи, а також у груповій діяльності[6].

Як ми раніше виснили, педагогічна технологія – це розділ науки, який розробляє мету, зміст, методи навчання; проектує педагогічні процеси; опис самого процесу навчання і виховання, який здійснюється для досягнення визначених результатів; сам педагогічний процес, у якому пов'язані особистісні, інструментальні, методологічні засоби. Але водночас – це змістовна техніка реалізації навчального процесу, проектування і опис процесу формування особистості слухача для досягнення попередньо визначеного результату навчання.

У модерному інформаційному соціумі проблема комунікації є досить актуальною та проблемною, тому що в час дистанційного навчання, учні деколи забувають взагалі про спілкування один з одним, адже простіше бути сам на сам із своїми думками та телефоном, ніж поділитися із кимось своїми внутрішніми переживаннями. Особливо зараз це стосується також освіти, яка породжена для забезпечення підготовкою студента до життя у світі різноманітних зв'язків, відносин та можливостей спілкування. Одним із першоджерел їх симбіозу є перекладацька комунікація як особливий етап активного обміну інформацією у професійній сфері[19].

Студенти в університетах вчаться не тільки просто по шаблону викладеного матеріалу, але й вчаться розвивати свої здібності з використання

іноземної мови як інструмента у взаємовідносинах культур і цивілізацій сучасного всесвіту. Така мета передбачає взаємопов'язаний комунікативний і соціокультурний розвиток слухачів засобами іноземної мови для підготовки їх до міжкультурного спілкування у сьогоденному круговороті подій.

Комунікативні навички при навчанні часто у більш загальному розумінні означають відповідність тим вимогам, які встановлені критеріями та стандартами соціуму у різних сферах діяльності та при активних буденних діях, володіння необхідними актуальними в наш час знаннями, здатністю впевнено досягати результати і йти до мети та контролювати ситуації. Поняття комунікативних навичок можна ідентифікувати разом із поняттям «комунікативна компетенція». Вперше даний вираз вжили у США в 60-ті роки але в контексті діяльнісного навчання, метою якого було готувати гарних спеціалістів, які могли чинити конкуренцію на ринку праці. Спочатку все розглядалось у вигляді простих практичних навичок, які формувалися в результаті автоматичної ввідачі знань, пізніше компетенції перетворилися в продукт системи навчальної програми[14].

Як вважають багато спеціалістів в даній галузі, спілкування вибудовується на мовленнєвій, мовній, дискурсивній, соціокультурній та соціолінгвістичній, стратегічній компетенціях. Все це допомагає слухачам самостійно навчатися і самовдосконалюватися, породжує жагу до спілкуватися, слухання, порозуміння, адекватної оцінки інших та самооцінки.

Таким чином, базисом комунікативних навичок є 4 види компетенцій: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Мовленнєві навички є частиною мовленнєвих умінь. Зазначимо, що студентам необхідно користуватися обома видами мовлення, тому що компетенція у говорінні включає компетенцію в діалогічному та монологічному мовленнях[20].

Мовна компетенція є інтегративною, яка має у своєму складі мовні знання (тобто лексичні, граматичні, фонетичні та орфографічні) та відповідні навички.

Звісно така дискурсивна компетенція включає комунікативні вміння, які пов'язані з реальністю та буденністю окремих мовленнєвих функцій із застосуванням чітких мовних моделей-зразків. Сюди входить здатність керувати своїм мовленням та будувати речення відповідно тематиці, зв'язності, логічної організації, стилю та реєстру, риторичної ефективності.

Соціокультурна та соціолінгвістична компетентності є не менш важливими при комунікації студентів, тому що вони породжуються від знань, умінь використовувати у спілкуванні іншомовні соціокультурні і соціолінгвістичні реалії. У свою чергу, у межах соціокультурної реалії можна виділити країнознавчу (знання різних спектрів життя людей різних національностей) та лінгвокраїнознавчу компетенції [16].

Лінгвокраїнознавча компетенція володіє особливостями мовленнєвої та немовленнєвої (тобто міміка, жести) поведінки носіїв мови в певних ситуаціях спілкування. Наприклад, якщо взяти комунікацію 2-х студентів з різних країн, то у них повинна бути сформована цілісна система уявлень про національно-культурні особливості країн один одного. Це дозволяє асоціювати з мовною одиницею ту ж інформацію, що і носій мови, і досягти у такий спосіб повноцінної комунікації.

Такі студенти повинні володіти стратегічною компетенцією, тобто вибирати ефективні стратегії для розв'язання комунікативних завдань; розвивати здатність до самостійного навчання і самовдосконалення, бажання спілкуватися, слухати і розуміти один одного, планувати навчальний процес, уміти все добре оцінювати.

Професійно-педагогічна комунікація – це система безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин.

Гарним прикладом опосередкованої професійно-педагогічної

комунікації є дистанційне навчання. Тобто при такому навчанні відбувається спілкування між викладачем і студентами (система «людина-комп'ютер-людина») за допомогою спеціальних технічних засобів (компакт-диски, комп'ютерні мережі, аудіографічна форма, відеоконференції в програмах *Zoom*, *GoogleMeet*, *Skype* і т. д.) [30].

Як зазначає дослідник Г.Селевко, викладач повинен завжди досягати комунікативну мету та досконало володіти вербальними засобами спілкування (мовою та своїм же мовленням). Провідну роль у даному випадку відіграє усне мовлення (діалог, монолог та полілог), за допомогою якого розв'язуються навчальні завдання, відбувається обмін інформації щоб вплинути на поведінку слухача, його діяльність, та писемне мовлення як на чинник загальної культури і грамотності. Викладач повинен наперед знати наслідки комунікації, своєчасно їх коригувати.

Вищеназвані аспекти комунікативної діяльності викладача достатньо повно та точно відображає комунікативна компетентність. За всю історію людства вчені щоб розуміти сутність комунікативної компетентності робили дослідження готовності особистості до спілкування, які засновані на використанні інтегрального поняття «готовність» для інтерпретації емпіричних даних. Як стверджує О. Петровський, учням треба бути психологічно гарно налаштованими до певної нової діяльності у сфері навчання, тому що це є істотною передумовою цілеспрямованості, регулювання, стійкості та ефективності навчального процесу [47].

Комунікація є цілісним виявленням особистості, включаючи її переконання, погляди, ставлення, почуття, вольові та емоційні якості, знання, навички і уміння, установки. Вона допомагає людині успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, особисті якості, зберігати самоконтроль та перебудовувати свою діяльність при появі несподіваних перепон.

Уряді досліджень проаналізовано співвідношення комунікативної

компетентності і комунікативних здібностей особистості. Компетентність при цьому трактується як домінуюча форма активності особистості, сформованість відповідних навичок та вмінь, ступінь освоєння певної діяльності. Здібності ж характеризуються як потенційні можливості та задатки, від яких залежить швидкість, якість і рівень сформованості відповідної компетентності.

Комунікативні здібності – це індивідуально-психологічні та психофізіологічні особливості людей, що забезпечують успішну взаємодію партнерів і успішне розв'язання комунікативних задач.

Комунікативні навички Є. Пассов інтерпретував як здатність людини встановлювати та підтримувати необхідні контакти з їй подібними. До її складу входить певна сукупність знань та умінь, що забезпечують ефективний обіг спілкування[44].

Відповідно до змісту, форм та функцій педагогічного спілкування, комунікативна компетентність викладача має охоплювати такі сфери:

- перцептивна, комунікативна та інтерактивна функції спілкування;
- реалізація насамперед суб'єкт-суб'єктної взаємодії із співрозмовниками;
- розв'язання продуктивних і репродуктивних цілей спілкування;
- реалізація поведінкового, операційно-інструментального, особистісного та глибинного етапу спілкування [44].

Визначальну сторону комунікативної компетентності викладача у сучасних умовах, на думку дослідника, становить «компетентність саме у суб'єкт-суб'єктному спілкуванні у вирішенні продуктивних задач, в оволодінні глибинним, особистісним рівнем спілкування з іншими людьми»[44].

У структурі комунікативної компетентності, повинно міститись:

1) Гностичний компонент – це система знань про сутність, структуру, функції та особливості спілкування взагалі та професійного зокрема. А також знання про стилі спілкування, зокрема про особливості власного комунікативного стилю. До гностичного компоненту дослідники відносять

фонове знання, тобто загальнокультурну компетентність, яка, не маючи безпосереднього відношення до професійного спілкування, дозволяє вловити, зрозуміти, приховати натяки, асоціації тощо, тобто зробити розуміння більш емоційним, глибоким, особистісним та креативним, внаслідок якого спілкування виступає як різновид соціальної творчості.

2) Когнітивний компонент, до якого належать культура мовлення, загальні та специфічні комунікативні уміння, що дозволяють успішно встановлювати контакт із співрозмовником, адекватно пізнавати його внутрішні стани, керувати ситуацією взаємодії з ним, застосовувати конструктивні стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях. Експресивні уміння забезпечують адекватний висловлюванням міміко-пантомімічний супровід.

3) Емоційний компонент передбачає установку на спілкування, інтерес до іншої людини, готовність вступати з нею в особистісні, діалогічні взаємини, інтерес до власного внутрішнього світу, а також позитивна Я-концепція й адекватні вимогам професійної діяльності психоемоційні стани[31].

Звідси маємо постанову, що у світі сучасного навчального процесу та тенденцій модернізації української освіти до рівня європейської, потужним двигуном до пошуку нових та більш ефективних шляхів засвоєння будь-якої іноземної мови служить можливість спілкування з його носіями, що втілилася в усвідомленні конкретної та важливої мети викладання іноземної мови – формування комунікативної культури. Треба стримитись до мобільності викладачів і студентів. Передбачається, що освіта в усьому світі повинна відповідати міжнародним кваліфікаційним вимогам, щоб майбутній перекладач, незважаючи на заклад, в якому він навчається, почував себе впевнено в будь-якій країні. У зв'язку із цим, завданням викладача іноземної мови у ЗВО є розвиток комунікативних навичок[21].

Сучасні педагогічні технології навчання можуть бути реалізовані через цікаве, модерне інтерактивне навчання. Інтерактивне навчання – це, насамперед, діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія вчителя

та учня (наприклад метод проектів, асоціативний куш, мікрофон, робота в парах, робота в групах, мозковий штурм, мозаїка, технологія співпраці, модульне навчання).

Вважається, що для навчання міжкультурному спілкуванню необхідно розширити зміст навчання за рахунок включення до курсу іноземної мови ряду компонентів, націлених на розвиток міжкультурної компетенції – соціокультурних, соціолінгвістичних, лінгвокраїнознавчих (наприклад, курси бізнес-мовлення, країнознавства на старшому етапі навчання)[40].

2.2. Складові навчально-методичного комплексу фахової підготовки у ЗВО

На наступному етапі нами розглянемо компоненти навчально-методичного комплексу фахової підготовки студентів-перекладачів у ЗВО. Зазвичай сюди входять такі компоненти, які дають змогу забезпечити студентам комплексне та систематичне вивчення навичок перекладу.

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання сприятимуть розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, і закладати основи перекладацької компетентності в закладі вищої освіти.

З метою формування професійних компетенцій майбутнього перекладача у ЗВО широко впроваджуються такі методи навчання, які могли б забезпечити знання майбутніх фахівців для якісної підготовки до лекційних і практичних занять з англійської мови в ЗВО, а також знання із загальної теорії та методики навчання перекладу, які б водночас стимулювали їх творчий потенціал з метою активізації студентської діяльності на заняттях з англійської мови в закладі вищої освіти[53].

Для розвитку творчого мислення та вмінь творчого використання знань на практиці з урахуванням конкретних умов планується впроваджуються

ситуативне моделювання умов професійної перекладацької діяльності, опрацювання дискусійних практичних питань із зазначеної дисципліни.

Педагогічний контроль студентів здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності й системності, всебічності та професійної спрямованості контролю. Використовуються такі методи контролю (усного), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному контролю.

Навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД) є складовою основної освітньої програми напряму/спеціальності, яка повинна задовольняти запити студентів та викладачів, вимоги ринку праці з урахуванням специфіки області та відповідати місії, цілям та очікуваним результатам навчання[54].

Метою розробки НМКД є створення методичного забезпечення для ефективної та якісної підготовки бакалаврів/спеціалістів/магістрів/аспірантів очного та заочного навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій, організації та контролю самостійної роботи студентів та збереження спадкоємності у викладанні навчальних дисциплін[55].

Розробка НМКД складає основі наступних дидактичних принципів: науковості, доступності, наочності, комплексності та гнучкості, системності та послідовності, міцності засвоєння знань, цілісності.

Документи навчально-методичного комплексу (структурні елементи, дидактичні матеріали) підлягають оновленню (актуалізації, переробці) з урахуванням розвитку науки, економіки, техніки, технології. Повне оновлення навчально-методичного комплексу є обов'язковим протягом п'яти років або у разі прийняття нового державного освітнього стандарту вищої професійної освіти. [49].

Відповідальним за якість та повноту змісту, своєчасність розробки та внесення змін до навчально-методичного комплексу є розробники відповідних елементів навчально-методичного комплексу керівник програми або завідувач

кафедри, за якою закріплено відповідну навчальну дисципліну [50].

Рівень якості НМКД, їх відповідність вимогам зацікавлених сторін та системі якості освіти, встановлюється за допомогою внутрішньої оцінки якості програмних процесів навчально-методичного забезпечення, участі у конкурсах (внутрішніх та зовнішніх) на «Кращий НМКД», а також зовнішньої оцінки освітніх програм (акредитації).

Навчально-методичний комплекс дисципліни включає організаційно-методичні документи, навчальні, навчально-методичні, навчально-інформаційні, дидактичні (роздавальні, наочні, аудіо-, відео- та мультимедійні) матеріали дисципліни, комплект матеріалів фонду оціночних засобів (контрольно-вимірювальні), навчально-методичні матеріали для педагогічних працівників та студентів[61].

Структурними елементами НМКД є: пояснювальна записка, модуль дисципліни, робоча програма навчальної дисципліни для всіх форм навчання, силабус, навчально-методичні матеріали, методичні вказівки щодо самостійної роботи студентів та щодо організації та виконання наукових робіт, дидактичні матеріали оцінного фонду поточного, проміжного та підсумкового контролю, глосарій, електронні освітні ресурси, перелік супроводжуючих матеріалів та спеціалізованих аудиторій, застосовувані методи викладання навчальної дисципліни та методичні матеріали для викладача[45].

Методична розробка формується з метою досягнення єдності методики проведення заняття з урахуванням рівня підготовки учнів, педагогічного досвіду, можливостей навчально-матеріальної бази.

Зміст методичної розробки може визначати відомості про найбільш раціональну організацію проведення заняття, ефективність методів та методичних прийомів, форми викладу навчального матеріалу, застосування сучасних технічних та інформаційних засобів навчання [57].

Методична розробка може містити відомості про застосування активних для використання на занятті (завдання, випробування, схеми, інше).

Практичні завдання спрямовані на оволодіння вміннями вирішення стандартних завдань, що навчаються, і набуття навичок практичних дій у відповідній сфері професійної діяльності [5].

Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи учнів мають на меті оптимізувати та підвищити ефективність процесу навчання. Під час розробки вказівок необхідно враховувати, що деякі теми навчальної дисципліни підлягають самостійному вивченню [56].

Нові інформаційні технології, виходячи з особливостей дисципліни, що вивчається, виступають як активний посередник між викладачем і студентом для вирішення конкретних методичних, дидактичних і безпосередньо предметних проблем і завдань, властивих для традиційного процесу навчання.

Сучасні комп'ютерні телекомунікації дозволяють учасникам вступати в«живий» (інтерактивний) діалог (письмовий чи усний) з реальним партнером, а також уможливають «активний обмін повідомленнями між користувачем та інформаційною системою в режимі реального часу»[54].

Технічні можливості нових інформаційних технологій сприяють: активізація навчального процесу, індивідуалізації навчання, підвищенню наочності у навчальному матеріалі, зміщення акцентів від теоретичних знань до практичних, підвищення інтересу студентів до навчання (ходу навчання та його результату)[55].

У ЗВО України використовуються різні підручники для гарного навчання майбутніх перекладачів. Давайте розберемо деякі з них.

По-перше треба виділити підручник «Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)» І. Корунця. У цьому підручнику висвітлюється широке коло питань теорії та практики відтворення мовних одиниць і явищ лексикологічного і граматичного аспектів англійської й української мов. У теоретичній частині дохідливо англійською мовою викладаються короткі відомості про існуючі типи і види перекладу, про історію розвитку принципів перекладу в Західній Європі та в Україні впродовж останнього тисячоліття.

Проте основна частина підручника відведена способам відтворення лексикологічних та граматичних труднощів англійської мови українською і навпаки. Зокрема це стосується гарному відтворенню різних типів власних назв людей, географічних назв і назв установ, компаній, організацій, назв газет, журналів тощо. Підручник містить багато різноманітних вправ на закріплення теоретичного матеріалу для майбутніх перекладачів.

Далі з власного досвіду треба виділити підручник «Методика викладання перекладу як спеціальності» Л. Черноватого. Підручник призначений для забезпечення дисципліни «Методика викладання перекладу у вищій школі», передбаченої навчальним планом за спеціальністю «Переклад».

Зміст підручника повно враховує тематику, закладену до робочої програми дисципліни «Методика викладання перекладу у вищій школі»: «Система освіти в Україні та викладання перекладу як спеціальності», «Методика викладання перекладу як наука», «Теоретичні (психологічні, психолінгвістичні, перекладознавчі, лінгвокраїнознавчі, лінгвістичні, методичні, соціолінгвістичні) основи змісту методики викладання перекладу», «Фахова компетентність перекладача, перекладацькі компетенції та зміст їх формування», «Навчання усного та письмового перекладу», «Організація процесу формування фахової компетентності майбутніх перекладачів».

Ефективному забезпеченню лекцій та семінарів сприяють деталізований перелік питань для обговорення та завдання для самостійної роботи, виконання яких покликане забезпечити мимовільне засвоєння теоретичного матеріалу й перенесення відповідних знань у практичну площину. Цей підручник призначений для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Переклад»; викладачів, що читають курс «Методики викладання перекладу у вищій школі»; здобувачів, які планують дослідження у галузі методики викладання перекладу, а також усіх, хто цікавиться проблемами формування фахової компетентності перекладача.

Підручник «Практичний курс перекладу з англійської мови на

українську» Л. Науменко, А. Гордєєває другим спеціальним виданням з практики перекладу по кафедрі методики навчання іноземних мов та прикладної лінгвістики, мета якого – підготовка філологів-перекладачів з другої іноземної мови. Матеріал посібника рорахований на студентів-бакалаврів 4 року навчання відділення східних мов та літератур, які поглиблено вивчають англійську мову з навичками усного та письмового перекладу на українську мову. Посібник містить необхідну теоретичну інформацію, практичні вправи, тексти для перекладу з різних галузей знання, схеми і таблиці з основних понять перекладу з коментарем до них, список рекомендованої літератури та додатки.

Підручник «Теорія і практика перекладу з української мови на англійську» В. Карабан– це перший в Україні і світі посібник-довідник з перекладу з української мови на англійську, який охоплює всі основні труднощі перекладу і складається з 6 розділів, кожен з яких містить кілька підрозділів, що включають теоретичний довідковий матеріал та завдання на переклад. Посібник-довідник призначено для студентів, які вивчають англійську мову і переклад, викладачів англійської мови і перекладу, перекладачів-початківців, а також для всіх тих, хто хоче вдосконалити свої навички перекладу з української мови на англійську.

У підручнику «Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) (5-те видання)» Корунця І. висвітлюється широке коло питань теорії та практики відтворення мовних одиниць і явищ лексикологічного і граматичного аспектів англійської й української мов. У теоретичній частині дохідливо англійською мовою викладаються короткі відомості про існуючі типи і види перекладу, про історію розвитку принципів перекладу в Західній Європі та в Україні впродовж останнього тисячоліття. Проте основна частина підручника відведена способам відтворення лексикологічних та граматичних труднощів англійської мови українською і навпаки. Зокрема гарному відтворенню різних типів власних назв людей, географічних назв і назв установ, компаній, організацій, назв газет,

журналів тощо. Підручник містить багато різноманітних вправ на закріплення теоретичного матеріалу.

Отже, всі ці підручники мають загальну інформацію для майбутніх перекладачів із широким спектром тем. Вони мають як спільнітак і відмінні сторони. Щодо спільного, то у всіх трьох підручниках є теоретичний матеріал, який охоплює основи мовознавства, теорії перекладу та принципи відтворення мовних одиниць. Кожен підручник включає практичні вправи для закріплення теоретичного матеріалу та розвитку навичок усного та письмового перекладу. І вони спрямовані на підготовку фахівців у галузі перекладу, надаючи інформацію та вправи, специфічні для цієї сфери. Саме головне, що інформація, яка міститься в підручниках є актуальною і на сьогоднішній день 2023 року для всіх ЗВО (звісно, де навчають майбутніх перекладачів аспектів перекладознавства).

Відмінності між підручниками полягають в тематичному покриттю, меті та націленій аудиторії і, звісно в типізації перекладу. Наприклад, підручник І. Корунця фокусується на аспектах перекладу, особливо на лексикологічних та граматичних труднощах англійської мови при перекладі на українську та навпаки. Підручник Л. Черноватого спрямований на методику викладання перекладу, розглядаючи теоретичні та практичні аспекти викладання цієї дисципліни у вищій школі. Підручник Л. Науменко, А. Гордєєва присвячений практичному курсу перекладу з англійської мови на українську, з фокусом на навичках усного та письмового перекладу.

Далі, підручник І. Корунця має за мету глибоке вивчення аспектів перекладу та призначений для студентів, які вивчають англійську та українську мови. Підручник «Методика викладання перекладу як спеціальності» орієнтований на викладачів та студентів, які вивчають методику викладання перекладу у вищій школі. Підручник «Практичний курс перекладу з англійської мови на українську» спрямований на студентів, які глибоко вивчають англійську та українську мови та прагнуть стати фахівцями у

сфері перекладу.

Щодо типізації перекладу, то підручник В. Карабан спеціалізується на перекладі з української мови на англійську, тоді як інші два підручники розглядають переклад у обидві сторони між англійською та українською мовами.

Для вивчення аспекту саме усного перекладу, наприклад, в університеті ім. Альфреда Нобеля використовують такі підручники (це тільки декілька з них), як:

1) Посібник «*Focus on Cultural Awareness*» Л. Семеренко містить тексти для практики усного перекладу і має на меті сприяти формуванню та розвитку фонових знань студентів-перекладачів. У поданих в посібнику матеріалах висвітлюються життя і творчість представників світового мистецтва і літератури. Пропонуються завдання з практики письмового та усного перекладу для аудиторної і самостійної роботи. Посібник призначений для студентів вищих навчальних закладів, які спеціалізуються на перекладі.

2) Посібник «*Improving Interpreting Skills*» Л. Семеренко являє собою збірник різноманітних матеріалів та вправ для набуття та вдосконалення навичок усного перекладу з англійської мови та на англійську. Вправи спрямовано на відтренування різних видів усного перекладу (послідовного, усно-зорового/перекладу з аркуша), на розвиток пам'яті та уваги перекладача, меморизацію і відтворення прецизійної інформації, розширення фонових знань (ерудиції). Метою вправ є формування специфічної фахової компетенції усного перекладача. Посібник призначено для студентів вищих навчальних закладів, які спеціалізуються на перекладі.

Загалом, усі ці підручники доповнюють один одного, надаючи студентам та викладачам широкий огляд теоретичних та практичних аспектів у сфері перекладу.

2.3. Комплекс вправ для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів

На основі теоретичного аналізу наукових підходів до розуміння проблеми комунікативної компетентності студентів в освітньому середовищі ми розглядаємо комунікативну компетентність майбутнього перекладача як сукупність сформованих цінностей, знань, умінь, навичок, особистісних характеристик, що дозволяє перекладачеві ефективно здійснювати спілкування у сфері професійної діяльності.

Формування комунікативної компетентності майбутнього перекладача доцільно здійснювати у межах загальної роботи з формування його професійної компетентності, використовуючи як традиційні, так і нетрадиційні форми та методи навчання, зокрема тренінги. Досвід показує, що оволодіння курсом «Тренінг розвитку комунікативної компетентності перекладача вищої школи» сприяє особистісному зростанню майбутніх перекладачів, розкриттю їх творчого потенціалу, виробленню стратегії управління спілкуванням з позиції особистісно орієнтованої взаємодії, позитивної «Я – концепції».

За результатами проведення методики для визначення рівня розумового розвитку студентів, запропонованої Е. Замбицявічене, було виявлено, що найбільш високі результати в групі були отримані за субтестами 1 і 2. де необхідно виявляти вміння диференціювати суттєві ознаки предметів та явищ від несуттєвих, а також де важливо виявляти вміння застосовувати операції узагальнення та абстрагування та володіти здатністю виділення суттєвих ознак різних предметів та явищ. Також високі показники субтесту 1 свідчать про високий запас знань піддослідних[33].

Сьогодні однією з нагальних потреб у навчанні перекладу взагалі та усномуперекладу зокрема є відсутність структурованої лінгводидактичної системи. І, якщо в процесі навчання письмовому перекладу така ситуація компенсується різними моделями навчання і власними напрацюваннями викладачів, то під час навчання усному перекладу викладачі, як правило, обмежуються набором вправ, які включають тренування мнемотехніки, переключення з одного мовного коду на інший, тренування переключення на

різні типи кодування, темпу усного перекладу, опрацювання активної навички поєднання транскрипції та перекладу, нарощування активного запасу відповідей, вправ, спрямованих на використання комплексних видів трансформацій, враховуючи синтаксичне розгортання і мовленнєву компресію [3].

Було виявлено, що традиційно вправи на переклад мають характер рекомендацій і спрямовані на подолання окремих перекладацьких труднощів. Так, виокремлюють підготовчі, доперекладацькі та перекладацькі вправи.

Як відомо, підготовка перекладача має забезпечити засвоєння знань, розвиток навичок, формування вмінь та здатностей. Саме правильно і раціонально складені вправи, їх послідовність та взаємозв'язок на всіх етапах сприяють оптимальному процесу навчання. Мета вправ – розвиток навичок та вмінь подолання труднощів на шляху вирішення окремого перекладацького завдання. Крім того, вправи для навчання будь-якого перекладоможна охарактеризувати як такі, що спрямовані на розвиток лише трансформаційних навичок перекладу і не враховують особистісні характеристики майбутнього перекладача.

Тож виникає необхідність в теоретичному обґрунтування системи вправ для навчання усного перекладу студентів з урахуванням особистісних характеристик усного перекладача, які розвивають уміння презентації перекладу, виступу на публіці і передбачають набуття знань, необхідних для здійснення професійної діяльності[2].

З метою комплексної підготовки і становлення професійного усного перекладача використання окремих традиційних вправ, завдання в яких спрямовані лише на розвиток пам'яті, уваги, здатності швидко переключатися з мови на мову, збільшення активного словникового запасу, недостатньо. На нашу думку, традиційна система не включає основних елементів, які супроводжують роботу усного перекладача: здатність працювати в умовах стресу і вміти йому протистояти, вміти виступати публічно і презентувати текст

перекладу.

Аналіз теорії та практики використання вправ для навчання перекладу дозволяє дійти висновку, що раціональний підхід до створення системи навчальних дій має бути диференційованим, іншими словами, таким, що розрізняє етапи становлення навичок і вмінь. Система не може бути побудованою на основі лише одного виду вправ, а має бути спрямованою на розвиток цілого комплексу психолінгвістичних механізмів породження текступерекладу [37].

Отже, встановлення типології ефективних вправ є важливою складовою частиною оптимального управління навчальною діяльністю студентів для формування фахової компетентності усного перекладача, тому питанню відбору та складання вправ, виконання яких зумовлене особливостями та специфікою організації навчання усному перекладу приділяється особлива увага.

Внаслідок значного розвитку методичної основи навчання усному перекладу за останні кілька років має змінитися загальний підхід до навчання цьому виду професійного мовного посередництва. Згідно з концепцією нашого дослідження, на перший план у процесі навчання філологів перекладу виходить необхідність удосконалювати особистісні якості студентів, їх комунікативні та професійні уміння, уміння міжкультурного спілкування, спеціальні уміння усного перекладу, уміння виступати на публіці, знання робочих мов, загальну ерудицію, здатність вирішувати професійні завдання[11].

Система вправ для формування фахової компетентності усного перекладача має:

- відповідати кінцевим цілям навчання усному перекладу філологів, які працюватимуть у різних сферах;
- будуватися на важливих принципах навчання, які було розглянуто вище;

–мати єдину структуру формування перекладацьких навичок, вмінь і здатностей;

–будуватися на типових ситуаціях реальної професійної діяльності та текстах усного інституціонального ділового дискурсу, представленого такими жанрами, як ділові презентації, інтерв'ю, виставки, ділові переговори, ділова розмова по телефону (Інтернету: *Zoom, GoogleMeet, Teams, Skype*) і тексти якого містять професійно спрямований лексико-граматичний матеріал;

–бути системою контролю, зважаючи на той факт, що об'єктами контролю вважаються певні перекладацькі навички, вміння і здатності;

–бути організованою відповідно до виокремлених етапів перекладацької діяльності.

Очікуваними результатами і кінцевими цілями навчання філологів усному перекладу є становлення фахової перекладацької компетентності, яку можна розуміти як здатність професійного перекладача креативно використовувати когнітивні ресурси своєї мовної свідомості для вирішення професійних завдань інтерпретації смислу в ситуаціях міжкультурної ділової комунікації [28].

Також можна виділити такий комплекс вправ для навчання усного перекладу:

- етапи підготовки усного перекладача;
- психологічні настанови, які надає викладач студентам;
- необхідна тактика викладача та методичні підходи;
- структура вправ з мнемотехніки;
- позаконтекстні вправи (слова, числові ряди, топоніми);
- принципи складання та методи роботи з мнемічними віршами;
- вправи типу «Сніговий ком» на розширення об'єму оперативної пам'яті;
- вправи на запам'ятовування тексту;
- вправи на розвиток уваги перекладача;

- вправи на поєднання логічних операцій та тренінгу пам'яті;
- змішаний тренінг з мнемотехніки на матеріалі речення та змодельованої ситуації.

Всі вони слугують гарною практичною підготовкою для майбутніх спеціалістів у всіх сферах перекладу.

Суб'єктно-синергетичний, когнітивний і компетентнісний підходи, що створюють основу, на якій базується концепція нашого дослідження, розроблені в контексті рівнів методології та принципів, що забезпечують їх реалізацію. Провідними виділено комунікативний принцип у білінгвальному середовищі, принципи врахування рідної мови і культури, нелінійності, незамкненості, спостереження, виникнення порядку через виникнення порядку через фуктуацію, лінгвокогнітивної контрастивності, професійної релевантності, холізму, психолого-педагогічної індивідуалізації, самостійності, трансференції та принцип емпатії.

Вищезазначені принципи орієнтують на створення умов для засвоєння студентами білінгвальної, особистісної, предметної, перекладацької і стратегічної компетентностей, оволодіння крос-культурними, герменевтичними та лінгвістичними знаннями, що зумовлюють прийняття і становлення системи професійних цінностей, засвоєння професійних ролей майбутнього фахівця в контексті накопичення і відтворення комунікативних, інформаційно-аналітичних, дискурсивних, міжкультурно-посередницьких, лінгвокультурних і операційних стратегій управління професійним середовищем [36].

У структурному плані фахова компетентність усного перекладача як особливого типу білінгва подана як синхронний синергетичний механізм, який успішно функціонує і складається з елементів, що перебувають у постійній взаємодії – білінгвальної, перекладацької, особистісної, предметної і стратегічної компетентностей, кожна з яких поділяється на інформаційний і прагматичний компонент. Зміст зазначених компетентностей представлено здатностями, навичками і вміннями, які на основі певної сукупності знань

дозволяють майбутньому фахівцю здійснювати професійний переклад в умовах міжкультурної ділової комунікації.

Зазначена сукупність мовленнєвих навичок, умінь і здатностей майбутнього перекладача має забезпечувати передавання інформації в ситуаціях міжкультурного ділового спілкування відповідно до нормативних вимог до тексту перекладу. Основним змістом навчання визначено професійно орієнтовну міжкультурну ділову комунікацію з домінантою навчання – усним білінгвальним діловим дискурсом. Враховуючи специфіку усного білінгвального ділового дискурсу, зумовлену особливостями мовленнєво-розумової діяльності людини, створений корпус текстів для використання в навчальному процесі дає змогу вивчати реальне вживання лексичних, граматичних і фразеологічних явищ у природному мовному білінгвальному середовищі.

Формування вмінь здійснювати контроль, самооцінку і самокорекцію дозволяє студентам не тільки оцінювати продукт перекладацької діяльності з позицій правильного мовного оформлення та ефективності досягнення поставлених завдань, але й відстежувати особистісний прогрес студента.

Основою нашого підходу вважається партнерство між студентом і викладачем, творче ставлення до процесу навчання, гнучкість тощо. З позицій синергетичного підходу до мови, а саме тристороннього процесу навчання «активності студента, викладача та середовища між ними», необхідно включити такі елементи, як неперервна оцінка і самооцінка навчання, яке включає ігрові форми. Тренування кожного студента в групі відбувається під увагою і неперервною оцінкою викладача та інших студентів. Ідея цілеспрямованого тренінгу під керівництвом викладача не є новою для методики, але такий спосіб тренування усних перекладачів є не зовсім звичним, зважаючи на аналіз навчальної і наукової літератури [35].

Із самого початку до системи навчання входять такі елементи: обговорення, пояснення, оцінка, коригування. До поняття «оцінка» ми

відносимо самооцінку, оцінку студентами групи один одного й оцінку викладача. У процесі самооцінки і сторонньої оцінки обов'язково уточнюються ключові вміння і цілі, висвітлюються сильні і слабкі моменти, використані перекладацькі стратегії. Уважне спостереження за діями інших студентів і за своїми власними діями тренує навички самооцінки і дозволяє випрацювати здатність відчувати стан інших людей.

Система вправ для навчання будь-якій діяльності має враховувати її структуру і специфіку, у нашому випадку – усного професійного перекладу. Послідовність дій усного перекладача у фазі прийняття перекладацького рішення відповідає такій схемі: осмислення вихідного висловлювання – прийняття рішення щодо перекладу – реалізація перекладу. Отже, у процесі створення системи вправ для формування комунікативної компетентності необхідно визначити етапи навчання. Враховуючи мету нашого дослідження та описані вище підходи до проблеми систематизації вправ для навчання усних перекладачів, виділяємо 3 етапи: підготовчий (аналітичний) – етап набуття знань та формування спеціальних навичок; етап розвитку навичок та формування спеціальних вмінь (тренувальний); етап розвитку та вдосконалення спеціальних та стратегічних вмінь усному перекладу у різних сферах (автоматичний). Тобто система вправ складається з трьох підсистем вправ на: 1) формування спеціальних навичок; 2) розвиток навичок та формування спеціальних та стратегічних умінь; 3) вдосконалення спеціальних та стратегічних умінь [50].

Оскільки наша система вправ для навчання призначена для навчання здобувачів рівня вищої освіти спеціальності «Філологія (Переклад)», беремо до уваги той факт, що студенти вже набули базових перекладацьких знань, у них вже сформовані певні навички і вміння для виконання певних вправ на цьому базису, таким чином, нашим завданням є підвищення рівня автоматизму наявних навичок і формування та вдосконалення спеціальних та стратегічних умінь. Нашою метою щодо вивчення предмета спеціалізації є поглиблення і систематизація спеціальних знань студентів у різних галузях за допомогою

підбору навчального матеріалу.

Кожна підсистема вправ складається із груп вправ, таким чином, система містить дев'ять груп вправ для: формування спеціальних навичок; формування спеціальних та стратегічних умінь [50].

До складу груп вправ на формування спеціальних навичок першої підсистеми входять вправи, які містять такі їх види: вправи на сприйняття, упізнавання, диференціацію, ідентифікацію лексичних одиниць мовлення з виділенням ключової інформації тексту; імітацію речень; вставку лексичних одиниць; заміну граматичної форми; тлумачення запропонованих термінів; звуження і розширення речень; об'єднання простих речень в одне складне; роз'єднання складного речення на кілька простих; відпрацювання тематичних єдностей; тренування різних видів пам'яті (мнемотехніка, безасоціативне та асоціативне запам'ятовування); ехоповтор; формування навичок та розвиток умінь універсального перекладацького скоропису; імовірнісне прогнозування на смисловому рівні, на рівні слова, на рівні мети комунікації.

До складу груп вправ на розвиток навичок та формування спеціальних умінь другої підсистеми входять такі види вправ: переклад окремих слів, словосполучень, речень; рецепція з письмовою фіксацією змісту фрагмента тексту; рецепція з письмовою фіксацією програми, а також репродуктивне говоріння, яке супроводжується референтним читанням; розшифрування аббревіатур; переклад топонімів; синонімічний переклад; антонімічний переклад; переклад конвенціональних дискурсних формул; імітація зразка мовлення мовою оригіналу/перекладу; підстановка; лексичні і граматичні перекладацькі трансформації; розширення, завершення тексту; переклад-переказ тексту; об'єднання одноструктурних і різноструктурних зразків мовлення у надфразову єдність; згортання відомої інформації; мовна і мовленнєва компресія і декомпресія тексту; рецепція аудіювання/читання з метою одержання і виділення інформації; переклад висловлювання/ тексту

оригіналу з використанням перекладацьких трансформацій.

До складу груп вправ на розвиток та вдосконалення спеціальних та стратегічних вмінь третьої підсистеми входять вправи, які містять такі їх види: односторонній/двосторонній переклад без фіксації; односторонній/двосторонній послідовний переклад із фіксацією; рецепцію (аудіювання/читання) з метою здійснення одностороннього/двостороннього перекладу. Вправи третьої підсистеми націлені на групову роботу студентів для вдосконалення необхідного для кожного усного перекладача вміння працювати в команді та синхронізувати свої дії не тільки щодо кількості завдань, які одночасно виконуються в процесі перекладу, а й налаштовуватися на потреби свого партнера, із яким він працює. Вправи призначені для удосконалення умінь реалізації якісного усного перекладу із застосуванням, тлумаченням термінології та з контролем темпу мовлення [58].

Остання група вправ містить вправи саме на виконання того виду діяльності. Набуті раніше уміння остаточно вдосконалюються. Використання усного перекладу відпрацьовується під час двостороннього непередбаченого перекладу діалогів із англійської на українську та з української на англійську мову. Студенти вдосконалюють уміння використання діагонального розташування запису. Крім того, переклад здійснюється у високому темпі у режимі фіксованих скорочених пауз. Необхідно відзначити, що усередині системи і у кожній підсистемі вправи розташовані таким чином, що система вправ стала системою взаємозалежних навчальних дій відповідно до наростання труднощів у їх виконанні. Забезпечення якісної реалізації кожної операції і правильне позначення послідовності виконання цих операцій у комплексі, а також їх повторення і відпрацювання у різних комбінаціях забезпечують якість виконання усного двостороннього послідовного перекладу як виду діяльності.

Отже, вправи усередині нашої системи розташовані за схемою: осмислення вихідного висловлення – прийняття рішення на переклад –

реалізація перекладу, що відповідає послідовності дій перекладача у фазі ухвалення перекладацького рішення у процесі перекладу.

Передбачається, що виконання вправ у кожній підсистемі відбувається послідовно – від відпрацювання окремих елементів операцій та їх комбінацій до виконання самої діяльності – двостороннього послідовного професійно орієнтованого перекладу. Кожна підсистема відрізняється від попередньої підсистеми рівнем, на якому виконуються вправи: у першій підсистемі вправи виконуються на рівні слово-фраза-понадфразова єдність; у другій підсистемі вправи виконуються на рівні понадфразова єдність-мінітекст-текст; у третій підсистемі вправи виконуються на рівні мінітекст-текст.

На основі нашого підходу рекомендується вдосконалювати особистісні якості і найважливіші уміння (індивідуальні і соціальні), до яких належать мотивація, управління стресом, здатність до концентрації і запам'ятовування, толерантність і емпатія.

Внаслідок виконання вправ виявляються такі специфічні аспекти усного перекладу: сприйняття мовлення як мотивованого висловлювання реальної людини, що підсилює відчуття особистої участі і відповідальності за отримані результати; переклад мовлення іншого студента з/на іноземну мову.

За допомогою такої методики в процесі перекладу елімінуються типові труднощі і помилки; перекладацький скоропис не відволікає увагу студента; вдається досягти невимушеної концентрації уваги на поняттях і концептах, а не на окремих словах; студенти краще усвідомлюють власні слабкі і сильні сторони, а це приводить до більш ефективного використання їхніх ресурсів, уникнення помилок і прогалин у знаннях. У процесі застосування такого підходу суттєві навички і вміння формуються і розвиваються швидше, порівняно з традиційною методикою[60].

Виходячи із загального становища і спираючись на сукупність усіх раніше перерахованих і вище згаданих факторів, можна зробити постанову, що виникає необхідність створення комплексу вправ, спрямованих на розвиток

мовних, аудіювальних та перекладацьких навичок, для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів.

ВИСНОВКИ ДО ПРОЗДІЛУ

В даному розділі було подано загальну характеристику навчально-

методичного комплексу підготовки майбутніх перекладачів англійської мови.

Ми оцінили вплив сучасних педагогічних технологій на розвиток комунікативних навичок студентів-перекладачів і вияснили, що сучасні педагогічні технології значно впливають на розвиток комунікативних навичок студентів-перекладачів. Використання інтерактивних платформ, віртуальних класів та мультимедійних засобів допомагає збагачувати мовний досвід та сприяє вдосконаленню навичок усного та писемного спілкування. Також ці технології сприяють розвитку критичного мислення, самостійності та адаптації до нових мовних викликів, що є важливими аспектами для майбутніх професійних перекладачів.

Дізнались складові навчально-методичного комплексу фахової підготовки у ЗВО: організаційно-методичні документи, навчальні, навчально-методичні, навчально-інформаційні, дидактичні (роздавальні, наочні, аудіо-, відео- та мультимедійні) матеріали дисципліни, комплект матеріалів фонду оціночних засобів (контрольно-вимірювальні), навчально-методичні матеріали для педагогічних працівників та студентів.

Структурними елементами НМКД є пояснювальна записка, модуль дисципліни, робоча програма навчальної дисципліни для всіх форм навчання, силабус, навчально-методичні матеріали, методичні вказівки, дидактичні матеріали, глосарії, електронні освітні ресурси.

Ми розглянули деякі підручники: «Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)» І. Корунця, «Методика викладання перекладу як спеціальності» Л. Черноватого, «Теорія і практика перекладу з української мови на англійську» В. Карабан, «*Improving Interpreting Skills*» та «*Focus on Cultural Awareness*» Л. Семеренко. Всі вони доповнюють один одного, надаючи студентам та викладачам широкий огляд теоретичних та практичних аспектів у сфері перекладу.

Теоретичнообґрунтували варіанти комплексу вправ для формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів, серед яких є мовні,

аудіовальні, перекладацькі вправи, вправи з культурною компетентністю та з тренуванням усної комунікації.

РОЗДІЛ III

Експериментальна перевірка ефективності впровадження

комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів

3.1. Організація та проведення експериментальної перевірки ефективності впровадження комплексу вправ та педагогічної технології підготовки майбутніх перекладачів

Підготовка до експериментальної перевірки студентів є нашою складовою частиною загальної професійної підготовки майбутніх усних перекладачів до практичної діяльності. Розглядаючи проблему необхідності створення системи додаткової підготовки студентів в напрямку комунікативної компетентності, ми створили програму експериментальної роботи.

Організація дослідницької роботи ставила за мету відпрацювання робочої моделі додаткової навчальної діяльності, яка б могла стати основою для конструювання комунікативної компетентності при підготовці студентів.

В дослідженні приймали участь дві групи студентів 3-го курсу. В першій групі всього 14 студентів, а в другій – 13. Перша група навчалась традиційними методами навчання за загальноприйнятим НМКД, а друга крім традиційних методів навчання отримувала ще й додаткові вправи для покращення своїх знань.

Експериментальна програма включала три взаємопов'язаних етапи: підготовчий, потім експериментальна перевірка та формуючий.

На підготовчому етапі ми повинні розказали студентам третього курсу що таке експериментальне дослідження, як його будемо проводити (що вони будуть робити на заняттях) та причини. Ми розробили комплекс вправ та підбирали певну інформацію для тестів на цьому етапі. Тривалість цієї перевірки – 6 тижнів. Саме експериментальне навчання було розроблено на 10 годин.

Перш за все, ми провели вхідне опитування (перед експериментальний зріс), який був у вигляді 2-х годинного тестування. Сюди входили такі

фази: зрозуміння та інтерпретація тексту (30 хв), усний мовленнєвий тест (40 хв), ситуаційне тестування (50 хв) та групова дискусія (40 хв).

Наступний етап: організація експериментальної перевірки. Студенти були поділені на дві групи: контрольна (продовжує навчатись за традиційною методикою) та експериментальна (використовує запропоновані нами додаткові вправи, які допоможуть з часом сформулювати більше знань в культорологічному аспекті).

Студентам експериментальної групи ми дали наступні додаткові вправи.

Для розвитку мови та вдосконалення лексичного запасу ми створили наступні вправи.

Вправа 1. Скласти діалог використовуючи слова із наданих: *Christianity, Orthodox, Christianity, Catholicism, Protestantism, Judaism, Buddhism, Hinduism, Islam, Muslim, church, temple, cathedral, mosque, synagogue, Thanksgiving, devotion (reverence), piety, grace, blessing, Mother of God, Immaculate Conception, Last Judgment, Purgatory, crucifixion, original sin, burning bush, Noah's ark, Promised Land, theology, eternal memory, reward, incarnation, clergy, World Council of Churches, clerical office (orders), priest, cassock, rabbi, mufti, spiritual advisor (confessor), bishop, prior (rector, Father, Superior, Abbot), Patriarch, Metropolitan, The Pope, His Holiness, calling (vocation), pilgrim, vow, religious service, fast, Lent, The Gospels, Old Testament, New Testament, Ten Commandments, revelation, atonement (redemption), temptation, confession, baptism, to be baptized, to make the sign of the cross, mercy (compassion), sermon, communion.*

Виконуючи цю вправу студенти використовують слова, які спрямовані на формування лексичного запасу в галузі релігієзнавства. До нашої експериментальної перевірки студенти ще не стикались з ними, а ми додатково тренуємо їх словниковий запас і певне розуміння що це таке.

Вправа 2. Студенти мають словникові картки із спеціалізованою термінологією в певній галузі, їм необхідно пояснити значення кожного слова:

academic honesty (integrity), academic probation, academic progress, to regain satisfactory academic progress, progression, academic record, performance level, to get a degree, faculty, bachelor project, thesis, academic dishonesty (offense, misconduct), degree with honours (honours degree), student ID card, Student Union, field experience, internship, homecoming (class reunion), diploma supplement (DS), retake, Academic redemption policy, mode of study (attendance), custom (academic) regalia, withdrawal.

Невід'ємною частиною таких вправ є аудіювальні, а розвивається при цьому симультанне аудіювання та слухове сприймання матеріалу (приклади таких вправ наведені нижче).З наступною вправою в студентів формується обізнаність в галузі соціально-політичного дискурсу.

Вправа 3. Прослухайте текст і послідовно повторюйте за диктором.

BARACK OBAMA

Barack Obama is the 44th President of the United States of America. He is also the winner of the 2009 Nobel Peace Prize. He made history in 2008 when he won the U.S. presidential election. He is the first African American to be President. Obama's charisma, intelligence, and powerful speeches have made him extremely popular with many Americans. He has been very successful with his message for change. Obama was born in Hawaii in 1961 to a black Kenyan father and white American mother. His parents divorced and his mother married an Indonesian man. Barack's family moved to Indonesia in 1967. He attended schools in Jakarta until he was ten years old, when he returned to Hawaii. Obama majored in political science and international relations at Columbia University in New York. After four years in New York, Obama moved to Chicago. There, he worked as the director of a community project from 1985 to 1988. He entered Harvard Law School and became the first black president of the Harvard Law Review. Obama taught law at the University of Chicago Law School for twelve years. He became an Illinois Senator in 1996. In 2004. Obama was elected as a U.S. Senator. He supported legislation on conservation, energy, immigration and honest leadership. Obama is currently

battling with serious issues such as the economy, the global credit crisis and wars in Iraq and Afghanistan. He won the Nobel Peace Prize for his “extraordinary efforts to strengthen international diplomacy and cooperation between peoples”.

Завдяки наступним вправам у студентів сформулюються знання в галузі геополітики.

Вправа 4. Зробіть асоціативний ряд з топонімами: *Armenia, Europe, Asia, Afghanistan, India, United States, Argentina, Taiwan, Australia, Mexico, Indonesia, Italy, China, Iran, Norway, Cuba, Iraq, Cyprus, Finland, France, Georgia, Ireland, Germany, Uganda, Israel, Ukraine, Korea, Luxembourg, Uzbekistan.*

Далі серед всього треба виділити й перекладацькі вправи.

Вправа 5. У вправі присутній кейс метод-ігрова методика навчання. Студенти діляться на дві групи та обговорюють актуальні питання. Наприклад перша група за використання електромобілів, а друга група проти цього, бо переробка батарей шкодить екології. Таким чином, студенти обговорюють питання екології. Між сторонами є перекладач.

Наступна вправа про симуляцію ситуації конференційного перекладу з використанням спеціалізованих термінів.

Вправа 6. Симулювати переклад під час конференції з теми міжнародних відносин. Наприклад спікер говорить: *The geopolitical landscape is undergoing significant shifts, and the balance of power is evolving in response to global challenges.* Перекладач повинен відповідати так: Геополітичний ландшафт проймає значущі зміни, і рівновага сил змінюється відповідно до глобальних викликів.

Важливою під час навчання є робота із культурною компетентністю у вигляді розбору культурних аспектів текстів.

Вправа 7. Зробити інформативний пошук тексту, що містить культурні відомості та розібрати його обговорюючи культурні аспекти в групі. Також, якщо у даному випадку це можливо, то обговорити труднощі з перекладом

деяких незнайомих слів та шляхи їх вирішення під час перекладу.

Задля тренування усної компетентності можна робити ще деякі рольові вправи.

Наприклад: вправа 8. Використати сценарій для рольових ігор, де студенти грають ролі перекладачів у різних ситуаціях використовуючи вже певну непросту лексику для кожної галузі: на співбесіді з дипломатом, інтерв'ю із бізнесменом і т. д. Таким чином, учні вчаться давати спонтанні відповіді на запитання під час вправи, тим самим ще більше формуючи комунікативну компетентність.

Якщо буде більше вільного часу, то можна, також організувати дебати на актуальні теми з використанням усного перекладу: наприклад на тему «Вплив мови на культуру» або «Чи важлива мода в сучасному світі?» і т. д.; або групові дискусії на основі текстів для перекладу: Дискусія на тему тексту про відмінності у менталітеті різних національностей.

Ми давали регулярно такі додаткові вправи студентам для ознайомлення та виконання на протязі 6 тижнів. Ми здійснили пробне навчання на основі розробленої нами експериментальної системи.

Далі в дослідженні виникла необхідність перевірити ефективність розробленої методики впровадження наших вправ. Ми дали контрольній та експериментальній групі післяекспериментальний зріс, тобто вже контрольний. Перевірили здатність сприймати та розпізнавати лінгвокультурологічні елементи, одні з них були й реалії. Тобто, наприклад, студент експериментальної групи під час нашої перевірки перекладаючи речення «І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала, І рушник вишиваний на щастя дала..» не перекладали слово «рушник» як «*towel*», вони відразу розпізнали що це культурологічна реалія і що це слово треба перекласти як «*rushnyk*», а якщо б це було письмово, то в дужках дали б пояснення в цьому випадку. Студенти контрольної групи навпаки все перекладали як хотіли самотійно. Або інший наглядний випадок, який зустрівся під час

експерименту: вираз «*The Long Night*» студенти контрольної групи перекладали як «довга ніч», а експериментальної – «зима, що насувається».

Звідси випливає така постанова: одні студенти здатні розпізнавати культорологічні елементи, адекватно їх передавати: знаходити еквіваленти або передавати описово. Вони використовували отримані навички, мали значний об'єм теоретичних фонових знань (тобто назви країн, столиць, прислів'я та приказки, латинізми і т. д.). Вони з легкістю зможуть впізнати та використати ці знання під час перекладу будь-коли.

Критерії оцінювання сформованості комунікативної культури були відповіді на питання та теоретичні знання.

Наші підрахунки базувались на наступному: якщо студент виконав 10% із запропонованих нами завдань, то він отримав лише 1 б. Якщо студент виконав 30% – 2 б., 50%– 3 б., 70% – 4 б., 90% або 100%(найвищий бал) –5.

Нижче в таблицях наведені результати підрахунку балів за нашими критеріями оцінювання.

Таблиця 3.1

Результати післяекспериментального зрісу контрольної групи

Студенти	Кількість правильних відповідей у відсотках	Бали
1	30%	2
2	10%	1
3	50%	3
4	10%	1
5	30%	2
6	100%	5
7	50%	3

8	30%	2
9	10%	1
10	10%	1
11	50%	3
12	10%	1
13	10%	1
14	30%	2
Середній бал:	2	

Отже, в контрольній групі середній бал 2, тому що без додаткової підготовки не всі можуть правильно виконати завдання. Проаналізуємо експериментальну групу нижче.

Таблиця 3.2

Результати післяекспериментального зрісу експериментальної групи

Студенти	Кількість правильних відповідей у відсотках	Бали
1	100%	5
2	100%	5
3	70%	4
4	100%	5
5	70%	4
6	70%	4
7	70%	4
8	100%	5
9	100%	5
10	100%	5

11	100%	5
12	100%	5
13	100%	5
Середній бал:	5	

Згідно таблиці експериментальна група справилась набагато краще, ніж контрольна, адже у неї середній бал – 5.

Для кращого розуміння різниці продемонструємо результати в діаграмі нижче.

Рис.1

Отже, в контрольній групі середній бал – 3, а в експериментальній – 5.

За результатами дослідження можемо зробити висновок, що у контрольній групі показник дуже низький, а у експериментальній показник високий, що свідчить про ефективність впровадження нашої педагогічної технології для розвитку обізнаності в комунікативній компетентності.

3.2. Методичні рекомендації щодо впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки

Впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі

фахової підготовки є важливим етапом в розвитку освітнього процесу та підвищення комунікативної компетентності студентів. Для того щоб дійти гарних результатів треба спершу визначити ключові навички та знання, які є в студентів(як ми зробили це в передекспериментальній перевірці), а потім відштовхуючись від цього вже розробляти індивідуальний комплекс вправ. Необхідно чітко сформулювати конкретні цілі та очікувані результати впровадження комплексу вправ і технологій. Тобто, студенти повинні знати для чого їм дають додаткові вправи для опрацювання.

Правильно підібрані матеріали та технології повинні бути доступними для всіх студентів, включаючи тих, хто може мати особливі потреби. Розробка системи оцінювання, яка відображає досягнення цілей впровадження вправ та технологій повинна бути також логічно побудована, а студенти повинні бути забезпечені механізмами звітності та відстеженням їхнього прогресу.

Після отриманих результатів та їх детального аналізу ми вирішили дізнатись думку студентів та викладачів щодо нашого експерименту. Звісно контрольна група була обурена результатами, але вони розуміли чому так відбулось. А експериментальній групі сподобався наш комплекс вправ (особливо в ігрових формах) та вони б залюбки ще раз прийняли участь в цьому.

Отримані дані підтвердили наше припущення про те, що традиційної системи навчання не завжди є достатньо щоб вибудувати чіткий фундамент для комунікативної компетентності і тим самим інколи недостатньо готує майбутніх перекладачів до цього виду професійної діяльності.

Розроблена програма дозволила поетапно впроваджувати експериментальну роботу та логічно пов'язати отримані результати з побудовою експериментальної комунікативної компетентності.

Після проведення нашої експериментальної перевірки (власного досвіду) можна детально виділити те, що аналізуючи потреби студентів та характеристики групи, слід визначити мету та завдання цього процесу. Вибір

прийнятими вправами і технологіями, їхня інтеграція з сучасними засобами, дозволяють зробити навчання більш ефективним.

Створення структурованих матеріалів та забезпечення доступності навчальних ресурсів також є важливим елементом впровадження цих методів. Групова та індивідуальна робота, розвиток критичного мислення та практичні вправи сприяють комплексному підходу до навчання. Забезпечення зворотного зв'язку та організація оцінювання, включаючи рефлексію студентів, допомагають визначити ефективність методів.

Організація практичних ситуацій, використання реальних ігрових кейсів та стеження за змінами у сучасному освітньому середовищі допомагають підтримувати актуальність навчального процесу. Постійне адаптування методів та технологій забезпечує найкращий результат в контексті фахової підготовки студентів.

Виходячи з того, що педагогічна технологія є ефективною, її варто впроваджувати в навчальний процес підготовки майбутніх перекладачів для того, щоб підвищити їх рівень освідченості, рівень знань та конкурентноспроможності на ринку.

Цей підібраний нами комплекс вправ спрямований на різноманітний розвиток мовних та перекладацьких навичок, що є важливими для майбутніх усних перекладачів. Такий підхід дозволить студентам отримати збалансоване навчання, охоплюючи різні аспекти комунікативної компетентності.

ВИСНОВКИ ДО ІІІ РОЗДІЛУ:

В даному розділі було подано експериментальну перевірку ефективності впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів.

В дослідженні приймали участь дві групи студентів 3-го курсу, які були поділені на контрольну групу(14 студентів) та експериментальну(13 студентів). Перша група навчалась традиційними методами навчання за класичним НМКД, а друга додатково отримувала вправи для покращення своєї обізнаності в деяких галузях.

Експериментальна програма включала три взаємопов'язаних етапи: підготовчий, потім експериментальна перевірка та формуючий. На підготовчому етапі студенти ознайомились із процесом, ми розробили комплекс вправ. Тривалість цієї перевірки була 6 тижнів, всього 10 годин. Було проведено вхідне опитування (2 год), яке показало, що студенти володіють однаковими знаннями.

На наступному етапі студентам експериментальної групи постійно на уроках додавали певні вправи, які в результаті допомогли сформулювати більше знань в культурологічному аспекті. Потім ми провели післяекспериментальний зріс, в якому виявилось, що експериментальна група здатна розпізнавати культурологічні елементи та гарно їх передавати. Вони використовували отримані навички, мали значний об'єм теоретичних фонових знань (тобто назви країн, столиць, прислів'я та приказки, латинізми і т. д.). Вони з легкістю зможуть впізнати та використати ці знання під час перекладу будь-коли.

Після аналізу проведеної роботи, маємо такі результати: у контрольній групі середній бал – 3, а в експериментальній – 5, що свідчить про ефективність

впровадження нашої педагогічної технології для розвитку обізнаності в комунікативній компетентності.

Було розроблено методичні рекомендації щодо впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки: перед початком цього процесу слід провести аналіз потреб студентів та освітньої програми, визначити цілі та завдання; обрати вправи та технології, що найкраще відповідають меті навчання, треба використовувати сучасні методи; розробити структуровані матеріали; сприяти груповій та індивідуальній роботі студентів; розвивати їхнє критичне мислення та самостійність; забезпечити зворотний зв'язок та організувати практичні вправи для застосування знань. Важливо також оцінювати та сприяти рефлексії студентів над власним процесом навчання, систематично адаптувати методи відповідно до потреб групи та змін в освітньому середовищі. Такий підхід сприятиме ефективній фаховій підготовці студентів.

Завдяки таким методам підібраний нами комплекс вправ (спрямований на різноманітний розвиток мовних та перекладацьких навичок) є дієвим, як бачимо по результатах дослідження та важливим для майбутніх усних перекладачів. Такий підхід дозволить студентам отримати збалансоване навчання, охоплюючи різні аспекти комунікативної компетентності.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній день існує велика потреба в професійних усних перекладачах, тому викладачі роблять все аби добре підготувати висококваліфікованих спеціалістів, щоб вони відповідали вимогам сучасного перекладацького ринку. Розв'язання проблеми формування готовності майбутнього перекладача до діяльності на основі глибокого розуміння сучасну комунікативну компетентність має вирішальне практичне значення. Технологічна грамотність перекладача дає змогу усвідомити своє покликання, об'єктивно оцінити потенційні можливості, передбачити кінцевий результат та ін.

Найбільш відповідальною в цих умовах є роль освіти. Саме освіта має безпосередній та найбільший вплив на особистість і суспільство. Освіта є соціальним інститутом, через який проходить кожна людина, набуваючи при цьому рис особистості, фахівця і громадянина. Завдяки діяльності вчителя реалізується державна політика у створенні інтелектуального, духовного потенціалу нації, розвитку вітчизняної науки, техніки і культури, збереженні і примноженні культурної спадщини й формувалися людини майбутнього. Все це висуває проблеми підготовки перекладача, його професійного становлення і професійної компетентності. Саме компетентнісний підхід розглядається як один із важливих концептуальних принципів, який визначає сучасну методологію оновлення змісту освіти.

Педагогічна (освітня) технологія – це певна система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, яка належить освітній індустрії, з часом ваджена в просторі і приводить до належних підсумків.

Педагогічні технології поділяються на:

1. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу.
2. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів.
3. Педагогічні технології на основі ефективності управління і організації навчального процесу.
4. Педагогічні технології на основі дидактичного удосконалення і реконструювання матеріалу.
5. Частково предметні педагогічні технології.
6. Альтернативні технології.
7. Природовідповідні технології.
8. Технологія розвивального навчання.
9. Педагогічна технологія авторських шкіл.

Модернізація професійної підготовки майбутніх філологів-перекладачів в системі вищої освіти України потребує вирішення наступних завдань: 1) покращення теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти. 2) розширення практичної підготовки здобувачів вищої освіти. 3) формування навичок здобувачів вищої освіти щодо застосування інформаційно-комп'ютерних технологій. 4) розвиток творчих навичок здобувачів вищої освіти. 5) удосконалення навичок здобувачів вищої освіти щодо роботи в команді.

В роботі нам вдалось з'ясувати, що педагогічні технології відіграють велику роль у фаховій підготовці перекладачів, адже сучасні виклики в світі дають поштовх йти вперед нога в ногу із передовими комп'ютерними технологіями. Застосування сучасних інструментів для вивчення мови, віртуальних симуляцій та дистанційних форм навчання дозволяє розвивати навички студентів у перекладі, розширювати лексичний запас та забезпечувати доступ до різноманітних матеріалів. Використання електронних ресурсів, аудіо-

та відеоматеріалів, а також інтерактивних онлайн-платформ сприяє поглибленому вивченню та розвитку критичного мислення. Педагогічні технології допомагають створювати інтерактивне середовище для самостійного навчання та взаємодії між студентами.

Здобувачі вищої освіти в процесі навчання ознайомлюються із технологіями штучного інтелекту в сфері машинного та автоматизованого перекладу (*Google Translate, Microsoft Translator, DeepL, PROMPT, SYSTRAN* та інших), а також із CAT-системами або програмами автоматизованого перекладу, які допомагають філологу-перекладачу виконати переклад (*Trados, SmartCAT, MemoQ, Wordfast, OmegaT, DéjàVu, Transit NXT Professional* та інших).

Було розглянуто сучасні педагогічні технології у ЗВО України та світу. Ми порівняли між собою робочі програми ПЗВО «Київського Міжнародного Університету», університету ім. Альфреда Нобеля та програми Великобританії, які пропонуються такими університетами: Лондонський, Мідлсекський (Лондон), Ірландський національний університет Корк, університет Бат, університет Астон (Бірмінгем). Та ми виявили, що вони мають як спільні сторони, так і відмінні.

В роботі було порівняно такі підручники: «Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)» І. Корунця, «Методика викладання перекладу як спеціальності» Л. Черноватого, «Теорія і практика перекладу з української мови на англійську» В. Карабан, «*Improving Interpreting Skills*» та «*Focus on Cultural Awareness*» Л. Семеренко. Всі вони доповнюють один одного, надаючи студентам та викладачам широкий огляд теоретичних та практичних аспектів у сфері перекладу.

З метою формування професійних компетенцій майбутнього перекладача у ЗВО широко впроваджуються такі методи навчання, які могли б забезпечити знання майбутніх фахівців для якісної підготовки до лекційних і практичних занять з англійської мови в ЗВО, а також знання із загальної теорії

та методики навчання перекладу, які б водночас стимулювали їх творчий потенціал з метою активізації студентської діяльності на заняттях з англійської мови в закладі вищої освіти.

Навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД) є складовою основної освітньої програми спеціальності, яка повинна задовольняти запити студентів та викладачів, вимоги ринку праці з урахуванням специфіки області та відповідати місії, цілям та очікуваним результатам навчання.

Метою розробки НМКД є створення методичного забезпечення для ефективної та якісної підготовки бакалаврів/спеціалістів/магістрів/аспірантів очного та заочного навчання із застосуванням дистанційних освітніх технологій, організації та контролю самостійної роботи студентів та збереження спадкоємності у викладанні навчальних дисциплін.

Розробка НМКД складає основі наступних дидактичних принципів: науковості, доступності, наочності, комплексності та гнучкості, системності та послідовності, міцності засвоєння знань, цілісності.

Структурними елементами НМКД є: пояснювальна записка, модуль дисципліни, робоча програма навчальної дисципліни для всіх форм навчання, силабус, навчально-методичні матеріали, методичні вказівки щодо самостійної роботи студентів та щодо організації та виконання наукових робіт, дидактичні матеріали оцінного фонду поточного, проміжного та підсумкового контролю, глосарій, електронні освітні ресурси, перелік супроводжуючих матеріалів та спеціалізованих аудиторій, застосовувані методи викладання навчальної дисципліни та методичні матеріали для викладача.

Формування комунікативної компетентності майбутнього перекладача доцільно здійснювати у межах загальної роботи з формування його професійної компетентності, використовуючи як традиційні, так і нетрадиційні форми та методи навчання, зокрема тренінги.

Система вправ для формування фахової компетентності усного перекладача має: відповідати кінцевим цілям навчання усному перекладу

філологів, які працюватимуть у різних сферах; будуватися на важливих принципах навчання, які було розглянуто вище; мати єдину структуру формування перекладацьких навичок, вмінь і здатностей; будуватися на типових ситуаціях реальної професійної діяльності та текстах усного інституціонального ділового дискурсу, представленого такими жанрами, як ділові презентації, інтерв'ю, виставки, ділові переговори, ділова розмова по телефону (Інтернету: *Zoom, Google Meet, Teams, Skype*) і тексти якого містять професійно спрямований лексико-граматичний матеріал; бути системою контролю, зважаючи на той факт, що об'єктами контролю вважаються певні перекладацькі навички, вміння і здатності; бути організованою відповідно до виокремлених етапів перекладацької діяльності.

Очікуваними результатами і кінцевими цілями навчання філологів усному перекладу є становлення фахової перекладацької компетентності, яку можна розуміти як здатність професійного перекладача креативно використовувати когнітивні ресурси своєї мовної свідомості для вирішення професійних завдань інтерпретації смислу в ситуаціях міжкультурної ділової комунікації.

Згідно з теоретичними обґрунтуваннями нам вдалося провести експериментальну перевірку ефективності впровадження власного комплексу вправ та педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів.

У дослідженні брали участь дві групи студентів третього курсу, які були розподілені на контрольну (14 студентів) та експериментальну (13 студентів). Перша група отримувала традиційне навчання за класичною програмою НМКД, тоді як друга отримувала додаткові вправи для покращення своєї ерудиції в певних областях.

Експериментальна програма включала три взаємопов'язані етапи: підготовчий, експериментальний та формуючий. На підготовчому етапі студенти вивчали процес та працювали з комплексом вправ. Тривалість

експериментального етапу становила 6 тижнів, загалом 10 годин. Проводилось вступне опитування (2 години), яке показало однаковий рівень знань у обох групах.

На наступному етапі експериментальної групі студентів регулярно надавали певні вправи на уроках, що допомагало сформулювати більше знань у культурологічному аспекті. Після експерименту проводився післяекспериментальний зріс, де виявилось, що експериментальна група здатна розпізнавати культурологічні елементи та передавати їх ефективно. Вони мали значний обсяг теоретичних фонових знань і з легкістю могли використовувати їх під час перекладу.

Після аналізу маємо такі результати: середній бал в контрольній групі – 3, в експериментальній – 5, що свідчить про ефективність впровадження педагогічної технології для розвитку ерудиції в комунікативній компетентності.

В роботі було сформульовано методичні рекомендації щодо впровадження комплексу вправ та педагогічних технологій у фахову підготовку: аналіз потреб студентів та освітньої програми, вибір вправ та технологій, створення структурованих матеріалів, сприяння груповій та індивідуальній роботі, розвиток критичного мислення та самостійності, надання зворотного зв'язку та організація практичних вправ.

Такий підхід до підготовки дозволяє студентам отримати збалансоване навчання та розвивати різні аспекти комунікативної компетентності, що важливо для майбутніх усних перекладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. Г. Підготовка конкурентноздатних перекладачів як педагогічна проблема // Філологічні науки. – 2009. – № 89 (2). – С. 264-267.
2. Алексеева І. С. Введення у перекладознавство. – К.: Академія, 2004. – 352 с.
3. Алексеева І. С. Професійний тренінг перекладача. – СПб.: Союз, 2004. – 288 с.
4. Бабанський Ю. К. Педагогіка. – К.: Либідь, 1998. – 479 с.
5. Бархударов Л. С. Мова та переклад. – К.: Просвіта, 1975. – 175 с.
6. Бех П. К. З позицій комунікативної орієнтації // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2002. – № 1-2. – С. 34 -40.
7. Бєсєдіна Є. В. Модернізація професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах диверсифікації університетської освіти. пед. наук: автореф. дис. ... філол. наук: 13.00.04. / Є. В. Бєсєдіна – Ялта, 2010. – 23 с.
8. Бігич О. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
9. Бідюк Н. М. Використання педагогічних технологій у підготовці майбутніх перекладачів в університетах Великої Британії // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. – 2011. – № 18. – С. 9-14.
10. Бідюк Н. М. Особливості формування перекладацької компетентності майбутніх учителів іноземної мови та літератури. Слобожанський науковий вісник.//Філологія. – 2023. – №1. – С. 36-42.
11. Ганічева Т. В. Методика навчання майбутніх філологів усного

англомовного двостороннього перекладу у галузі прав людини: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія і методика навчання (з галузей знань)» / Т. В. Ганічева. – Харків, 2008. – 182 с.

12. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. – К.: ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.

13. Герасименко Ю. А., Богуславська Л. Г., Макогончук Н. В. Дилеми та виклики філологічної освіти в умовах воєнного стану в Україні та підтримка з боку країн ЄС // Академічні візії. – 2023. – №19. – С.2.

14. Грецька О. О. Використання електронних енциклопедій у навчанні іноземних мов // Іноземні мови. – 2002. – №2. – С. 38-40.

15. Григоренко Т. Р. Формування майбутнього вчителя-філолога в умовах освітньо-комунікативного середовища ЗВО // Педагогічні науки. – 2020. – №9 (103). – С. 130-140.

16. Гусак Т. М. Нові технології у вивченні студентами іноземних мов // Рідна школа. – 1999. – № 10. – С. 45-46.

17. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Академвидав, 2004. – 352с.

18. Довгань Л. І. Модель компетентностей сучасного філолога-випускника закладу вищої освіти // Гуманітарні науки. – 2022. – №52. – С.232-237.

19. Жаркова Г. Г. Психолінгвістична модель перекладу та його методична реалізація. – К.: Наука, 2009. – 141с.

20. Жинкін Н. І. Кодові переходи у внутрішній мові // Питання мовознавства. – 1964. – № 6. – С. 26-38.

21. Жинкін Н. І. Мова як провідник інформації. – К.: Наука, 1982. – 156 с.

22. Задорожна І. П. Особливості методичної підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії // Теорія і методика професійної освіти. – 2002. – № 1 – С. 20.

23. Залевська А. А. Введення в психолінгвістику. – К.: Наука, 2000. – 382 с.
24. Зінуківа Н. В. Методична система навчання студентів магістратури усного перекладу у зовнішньоекономічній сфері (на матеріалі англійської та української мов): дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.02 / Н. В. Зінуківа – К., 2018. – 500 с.
25. Іваницька Н. Б. Формування перекладацької компетенції в аспекті використання новітніх інформаційних технологій. 2006. – Режим доступу: <http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2006/txt/06inbnit.php> (дата звернення: 11.09.2023).
26. Ігнатенко В. Д. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх філологів // Іноземні мови. – 2020. – № 101. – С. 37-42.
27. Іконнікова М. В. Професійна підготовка філологів у контексті лінгвістичної глобалізації // Молодий вчений. – 2017. – № 3 (43). – С. 382-385.
28. Казакова Т. А. Практичні основи перекладу. – СПб. : Союз, 2002. – 320 с.
29. Кларін М. В. Інновації у навчанні: метафори та моделі. Аналіз зарубіжний досвід. – К.: Наука, 1997. – 223 с.
30. Коваленко О. О. На шляху до демократичної системи освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – № 3. – С. 92-99.
31. Коновець С. М. Креативні освітні технології у практиці сучасної школи // Рідна школа. – 2005. – №3. С. 20-21.
32. Латишев Л. К. Переклад: Теорія, практика та методика викладання. – К.: Академія, 2007. – 192 с.
33. Левицька Н. В. Структура і зміст освітніх програм професійної підготовки перекладачів в університетах // Педагогіка. – 2013. – № 29. – С. 81-84.
34. Максименко Л. О. Втілення сучасних підходів у процес

формування у філологів-перекладачів компетентності у письмовому перекладі наукових текстів //Науковий часопис НПУ ім.М. П. Драгоманова. – 2017. – № 58. С. 93-101.

35. Максименко О. В. Усний переклад: теорія, вправи, тексти (французька мова). – Вінниця: Нова книга, 2008. – 168 с.

36. Максимов С. С. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). – К.: Ленвіт, 2007. – 416 с.

37. Мукатаєва Я. В. Підготовка перекладачів в умовах інтеграції України в загальноєвропейський освітній простір. // Педагогіка. – 2018. – № 301. – С. 91-94.

38. Наказ МОН України від 26.12.2017 № 1676. – 2017.– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text>(дата звернення:11.08.2023)

39. Ничкало Н. Г. Теоретико-методологічні проблеми і перспективи розвитку досліджень з неперервної професійної освіти. – К.: Либідь, 2001. – 392 с.

40. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К. : ВЦ «Просвіта», 2000. – 368 с.

41.Олексієнко Л. А. Проблеми змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти України та можливі шляхи їх розв'язання //Вісник КрНУ ім. М.Остроградського. – 2019. – № 3 (116). – С. 33-38.

42. Освітньо-професійна програма «Переклад(Англійська мова)». – К.: ПЗВО «Київський міжнародний університет», 2019. – Режим доступу https://kymu.edu.ua/upload/pdf_files/osvitno_profesiyna_prohrama_bakalavr_philology.pdf (дата звернення:11.08.2023)

43. Освітньо-професійна програма «Філологія: переклад(Англійська)». – Дніпро: Університет ім. Альфреда Нобеля, 2023. – Режим доступу <https://duan.edu.ua/abit/osvitni-prohramy/osvitni-prohramy-kafedry-anhliiskoi->

filolohii-ta-perekladu2.html(дата звернення:11.08.2023)

44. Пасов Є.І. Комунікативний метод навчання іншомовному говорінню. – К.: Просвітництво, 1985. – 207 с.

45. Панов С. Ф. Теоретико-методичні основи професійної підготовки технічних перекладачів у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.04 / С. Ф. Панов – К., 2017. – 42 с.

46. Петрова Т.М., Барбанюк О.О. Сучасні методики підготовки майбутніх філологів-перекладачів. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. //Сучасна школа України – 2022. – № 23. – С.28-33.

47. Петровський А.В. До деяких питань активізації навчальної діяльності. – К.: Дніпро, 1999. – 471 с.

48.Підласий І. П. Педагогіка. Новий курс: підручник для студентів вищих навчальних, закладів. У двох книгах. Книга 1: Загальні основи. Процес навчання. – К.: ВЛАДОС, 2008. – 576 с.

49. Плахотнюк Г. М. Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Г. М. Плахотнюк – Вінниця, 2018. – 314 с.

50. Пушкіна А. В. Отримання останнього послідовного перекладу студентів-лінгвістів в рамках програми «Друга вища освіта»: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / А. В. Пушкіна – К., 2015. – 223 с.

51. Савка І. Структура підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти на засадах інтеграції //Педагогічні науки. – 2021. – № 4 (108). – С. 220-231.

52. Селевко Г. К. Енциклопедія технологій. – К.: НДІ, 2006. – 816 с.

53. Сімкова І. О. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу : дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.04 / І. О. Сімкова – К., 2018. – 539 с.

54. Скиба К. М. Особливості та сутність підготовки перекладачів в

університетах Канади // Молодь і ринок. – 2014. – № 3 (110). – С. 88-92.

55. Скиба К. М. Професійна підготовка перекладачів в системі вищої освіти // Педагогіка. – 2015. – № 3. – С. 45-51.

56. Скиба К. М. Теорія і практика професійної підготовки перекладачів у США: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / К. М. Скиба – Вінниця, 2018. – 40 с.

57. Тарасенко Р. О. Теоретичні і методичні засади формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів для аграрної галузі у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.04 / Р. О. Тарасенко – К., 2017. – 40 с.

58. Тіхонова Е. В. Набуття майбутніх лінгвістів висхідного послідовного перекладу на основі аналізу дискурсії аудіо- і відеомоторип: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Е. В. Тіхонова. – Томськ, 2014. – 28 с.

59. Фабрична Я. Г. Сучасні тенденції у професійній підготовці майбутніх перекладачів. Вісник університету ім. Альфреда Нобеля // Педагогіка і психологія. – 2021. – № 2 (22). – С. 284-290.

60. Фомін С. К. Послідовний переклад (англійська мова). – К.: АСТ: Просвіта, 2000. – 253 с.

61. Чернова Н. Н. Інновації в освіті та нові підходи до методики активізації пізнавальної діяльності учнів. // Сучасна школа України. – 2009. – №8. – С.71.

62. Academic Programme Catalogue // Book of Modules. – 2014/2015. – Режим доступу : <http://www.ucc.ie/modules/> (дата звернення: 11.08.2023)

63. Department of Linguistics // MA Programmes. – 2012-2013. – Р. 10. – Режим доступу : <http://www.soas.ac.uk/linguistics/programmes/mathepratrans/> (дата звернення: 11.08.2023)

64. Interpreting, Language and Translation Studies // Basis of Translation. – 2013. – Р. 11. – Режим доступу :

http://www.mdx.ac.uk/courses/postgraduate/translation/Business_Legal_Translation.aspx(дата звернення:11.08.2023)

65. Gentzler E. Contemporary translation theories. – New York: Routledge, 2001. – 322 p.

66. Gerding-Salas C. Translation: problems and solutions // Translation Journal. – 2000. – № 4(3). – P. 1-12.

67. Holmes J. S. The Name and nature of Translation Studies. Papers on Literary Translation and Translation Studies //Amsterdam & Atlanta. – 1988. – August 8th. – P. 67-80.

68. Hurtado Albir A. Teach to translate. Methodology in the training of translators and interpreters. – Madrid: Edelsa-Grupo Discalia, 1999. – 438 p.

69. Jook H. Competences for professional translators, experts in multilingual and multimedia communication // Translation. –2009. –Brussels, January. – P.7.

70. Keys B. Management education and development: Current Issues and emerging trends // Journal of Management. – 1988. – № 14 (2). – P. 205-231.

71. Kiraly D. C. Pathways to translation. pedagogy and process. – London: The Kent State University Press, 1995. – 312 p.

72. Richards J. C. Methodology in language teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 256 p.

73. Vinay J. P. A methodology for translation // The translation studies reader. – 1995. – P. 84-93.

74. Wilss W. Translation studies: a didactic approach // Translation in undergraduate degree programmes. – London: Longman, 2004. – P. 9-15.

**ALFRED NOBEL UNIVERSITY
EUROPEAN AND ASIAN LANGUAGES AND TRANSLATION DEPARTMENT**

ALINA SUPRUN

**MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES OF
PROFESSIONAL INTERPRETERS' TRAINING**

ABSTRACT OF MASTER'S THESIS

Scientific supervisor Zavizion K.H., PhD

Dnipro
2023

This thesis is devoted to the study of the effectiveness of a set of exercises' implementation and pedagogical technologies in the process of professional training of future interpreters. The relevance of this topic is primarily due to the fact that now there is a need for a more complete study of the problem of selecting the right pedagogical means of learning in the process of training highly qualified specialists.

The subject of investigation is modern pedagogical technologies used to train students. The analysis was conducted in order to solve the problem of the future translators' forming the readiness for activities based on a deep understanding of modern communicative competence.

The topicality of the problem is determined by the significant socio-cultural significance of the modern translation students' communicative competence and the need for highly qualified specialists to meet the requirements of the modern translation market. In addition, there is a need to learn more about the effectiveness of these technologies, to identify the advantages and disadvantages of their use, and our work will highlight recommendations for the correct application of these technologies in the educational process.

The purpose of investigation is an in-depth analysis and evaluation of modern pedagogical technologies used in the process of professional training of future translators by teachers of higher education institutions.

The objectives of the thesis in accordance with the goals set are:

- To determine the essence of pedagogical technologies, to determine their main characteristics and principles of action.

- To find out the current trends in higher education and translation studies.

- To assess the effectiveness of using these technologies in the process of training and training translators. To investigate how they affect the acquisition of language skills and professional development of students.

- To examine modern pedagogical technologies in higher education institutions of Ukraine and the world, comparing the work programs of different universities.

- To study in more detail the educational and methodological complex of training future translators of the English language.

- To provide components of the educational and methodological complex of professional training in institutions of higher education.

- Develop a set of exercises for the formation of communicative competence of future translators.

- Experimentally check the effectiveness of implementing a set of exercises and pedagogical technologies that we will propose in the study.

- To give recommendations on the implementation of a set of exercises and pedagogical technologies in the process of professional training.

The following methods and techniques were used in the research process: an analysis of literary sources and scientific works to obtain a theoretical foundation. Survey of students and teachers of professional translation programs to collect primary data. Systematic analysis of educational programs and educational materials to evaluate the content of education. Comparative analysis of the practical use of modern pedagogical technologies in various institutions of higher education.

On the basis of the conducted research various ways of interpretation of pedagogical technologies were studied. For in-depth research, the issue of the competence approach was analyzed as one of the important conceptual principles that determines the modern methodology of updating the content of education. A number

of studies have analyzed the relationship between communicative competence and communicative abilities of an individual. At the same time, competence is interpreted as the dominant form of personal activity, the formation of relevant skills and abilities, the degree of mastery of a certain activity.

In accordance with the content, forms and functions of pedagogical communication, the teacher's communicative competence should cover the following areas: perceptive, communicative and interactive functions of communication; first of all, the implementation of subject-subject interaction with interlocutors; solving productive and reproductive goals of communication; implementation of the behavioral, operational-instrumental, personal and deep stage of communication.

The study of the material on this topic was based on the work of prominent and leading foreign and domestic scholars who made the first attempts to study this issue. Today, the most famous are such linguists as V. Likhachev, who studied the concept of "pedagogical technologies", the famous British researcher C. Herding-Salas studied the pedagogical competence of teachers and the peculiarities of translation activities and M. Klarin had certain studies in the field of communicative competence.

In the modern world, translation is closely connected with modern means of information, and the translator himself works as an intermediary during communication between people of different countries. Under such trends, the importance of translation increases significantly, it acts not only as a means, but also as a contribution to various spectrums of relations between peoples.

The translator's profession is considered one of the most important and indispensable in the modern corporate environment. An interpreter often acts as a necessary tool that helps ensure the maximum efficiency of business negotiations. Training of translators in higher education institutions of Ukraine today demonstrates dynamic development. The increase in volume and expansion of requirements for the translator profession have led to significant changes in the market of relevant services. Today, ideas about translation activity are increasingly being revised and

changed, and the professional model of a translator is becoming more complex, as a result of which there is a need to modernize the very process of training future translators.

In the first chapter, the current trends in higher education and translation studies were considered, namely the use of various artificial intelligence technologies in the field of machine (Google Translate, Microsoft Translator, DeepL, PROMPT, SYSTRAN and others) and automated translation (Trados, SmartCAT, MemoQ, Wordfast, OmegaT, DéjàVu, Transit NXT Professional and others).

Pedagogical technologies play a big role in the professional training of translators, because modern challenges in the world give an impetus to go forward in step with advanced computer technologies. Modern pedagogical technologies in higher education institutions of Ukraine and the world were considered in our work and it was compared the work programs of the "Kyiv International University", the University named after Alfred Nobel and UK programs offered by the following universities: London, Middlesex (London), National University of Ireland Cork, University of Bath, Aston University (Birmingham). But we found that they have both commonalities and differences.

In the second part, a general description of the educational and methodological complex of training future translators of the English language was given. The influence of modern pedagogical technologies on the development of communicative skills of translation students was assessed and it was found that modern pedagogical technologies significantly influence the development of communicative skills of translation students. The use of interactive platforms, virtual classrooms and multimedia tools helps to enrich the language experience and contributes to the improvement of oral and written communication skills. Also, these technologies contribute to the development of critical thinking, independence and adaptation to new language challenges, which are important aspects for future professional translators.

Components of the educational and methodological complex of professional training in institutions of higher education: organizational and methodological documents, educational, educational and methodological, educational and informational, didactic (handout, visual, audio, video and multimedia) materials of the discipline, a set of materials of the assessment tools fund (control and measurement), teaching and methodical materials for teaching staff and students.

The structural elements of the educational and methodological complex of the discipline are an explanatory note, a module of the discipline, a working program of the educational discipline for all forms of education, a syllabus, educational and methodological materials, methodological guidelines, didactic materials, glossaries, electronic educational resources.

The reviewed textbooks "Theory and practice of translation (aspect translation)" by I. Korunets, "Methodology of teaching translation as a specialty" by L. Chernovaty, "Theory and practice of translation from Ukrainian to English" by V. Karaban, "Improving Interpreting Skills" and "Focus on Cultural Awareness" by L. Semerenko complement each other, providing students and teachers with a broad overview of theoretical and practical aspects in the field of translation.

The variants of a complex of exercises for the formation of communicative competence of future translators were theoretically substantiated, among which there are language, listening, translation exercises, exercises with cultural competence and training in oral communication.

An experimental verification of the effectiveness of the implementation of a set of exercises and pedagogical technologies in the process of professional training of future translators was presented. Two groups of 3rd-year students participated in the study, which were divided into a control group (14 students) and an experimental group (13 students). The first group studied traditional methods of learning according to the classic EMCD, and the second additionally received exercises to improve their knowledge in some areas.

The experimental program included three interrelated stages: preparatory, then experimental verification and formative. At the preparatory stage, students familiarized themselves with the process, we developed a set of exercises. The duration of this test was 6 weeks, only 10 hours. An entrance survey (2 hours) was conducted, which showed that students have the same knowledge.

At the next stage, the students of the experimental group were constantly given certain exercises in the lessons, which as a result helped to formulate more knowledge in the cultural aspect. Then we conducted a post-experimental survey, in which it turned out that the experimental group was able to recognize cultural elements and convey them well. They used the acquired skills, had a significant amount of theoretical background knowledge (ie names of countries, capitals, proverbs and sayings, Latinisms, etc.). They will be able to easily recognize and use this knowledge when interpreting at any time.

After analyzing the work done, we have the following results: in the control group, the average score is 3, and in the experimental group, it is 5, which indicates the effectiveness of the implementation of our pedagogical technology for the development of awareness of communicative competence.

Methodical recommendations were developed for the implementation of a set of exercises and pedagogical technologies in the process of professional training: before starting this process, an analysis of the needs of students and the educational program should be carried out, goals and objectives should be determined; choose exercises and technologies that best meet the purpose of training, use modern methods; develop structured materials; promote group and individual work of students; develop their critical thinking and independence; provide feedback and organize practical exercises to apply knowledge. It is also important to evaluate and promote students' reflection on their own learning process, to systematically adapt methods according to the needs of the group and changes in the educational environment. This approach will contribute to the effective professional training of students.

Thanks to such methods, the set of exercises we have selected (aimed at various development of language and translation skills) is effective, as we can see from the results of the study and important for future interpreters. This approach will allow students to receive a balanced education, covering various aspects of communicative competence.

Summarizing the work carried out, it is worth noting the following:

- the formation of the communicative competence of the future translator should be carried out within the framework of the general work on the formation of his professional competence, using both traditional and non-traditional forms and methods of training, in particular trainings;
- pedagogical technology is effective, and it should be introduced into the educational process of training future translators in order to increase their level of education, knowledge and competitiveness in the market;
- a set of exercises selected in our work is aimed at various development of language and translation skills, which are important for future interpreters. This approach will allow students to receive a balanced education, covering various aspects of communicative competence.